

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
DEPARTMENT OF LANGUAGES AND LITERATURES
P.O.B. 200 • SE 405 30 GOTHENBURG

We offer [net-based courses](#) in Somali
free of charge for citizens of the EU and EEA

BEGINNER'S SOMALI READER PART 4

*Assembled, adapted and tone-marked by
Morgan Nilsson*

Updated
2 May 2023

*This is work in progress. Read it critically!
Feel free to contact me with comments.*

morgan.nilsson@gu.se

Preface

The majority of texts in this reader have been collected from different Somali schoolbooks published between 2001 and 2011 in Mogadishu and Hargeysa. Where necessary, some of the texts have been slightly adapted (orthographically standardised, grammatically or factually corrected, lexically or syntactically simplified etc.), ~~and most of the texts have been tone marked.~~

The dialogues were originally published in a textbook called *Beginning in Somali*, written before the introduction of Somali as the official language of Somalia. Since no official orthography had then been agreed upon, the textbook was written in a unique phonetic script. Therefore, with the kind encouragement of Richard D. Molitor, one of the original authors, the dialogues have been transcribed in today's standard Somali orthography.

[**Mp3 files with recordings of some of the texts can be found here.**](#)

Some of the original publications can be retrieved from [Archivio Somalia](#):

J.J. Pia, P.D. Black & M.I. Samater. 1966. [Beginning in Somali](#). Syracuse University, NY.

J.J. Pia & R.D. Molitor. 1969. [Reading in Somali: An Elementary Cultural Reader. Volume I: Reader](#). Syracuse University, NY.

J.J. Pia & R.D. Molitor. 1969. [Reading in Somali: An Elementary Cultural Reader. Volume II: Pony and Glossary](#). Syracuse University, NY.

Contents

Preface	1
Contents	2
Cutubka 1aad	5
Dayaxii iyo balligii	5
Wadahadallada 78–79.....	11
Cutubka 2aad	14
Dadkii hore.....	14
Wadahadallada 80–81.....	18
Cutubka 3aad	21
Toddoba nin	21
Wadahadallada 82–83.....	26
Cutubka 4aad	29
Ganacsigii ka dhexeeyey dadkii hore.....	29
Wadahadallada 84–85.....	34
Cutubka 5aad	37
Akhbaarta dahsoon	37
Wadahadallada 86–87.....	40
Cutubka 6aad	43
Baranbaro.....	43
Wadahadallada 88–89.....	49
Cutubka 7aad	52
Aqalka	52
Wadahadallada 90–91.....	57

Cutubka 8aad	60
Hadal aan erayo lahayn.....	60
Wadahadallada 92–93.....	65
Cutubka 9aad	68
Tukihii oommana 68	
Dawaco iyo dafo.....72	
Wadahadallada 94–95.....75	
Cutubka 10aad	77
Iskaander	77
Wadahadallada 96–97.....81	
Cutubka 11aad	84
Cabdi Beenlow (3.8.1 > 4.11)	84
Cabdi Beenaale.....87	
Wadahadallada 98 iyo Qoraalka A1.....92	
Cutubka 12aad	94
Cigaal Shiidaad iyo colkii (<i>So3.xx > 4.13</i>)	94
Wadahadallada 99–100 iyo Qoraalka A2.....98	
Cutubka 13aad	101
Sidii ay Raxmo u badbaadisey geedihii	101
Qoraalka A3 iyo Wadahadalka B1.....107	
Cutubka 14aad	109
Gaari	109
Qoraalka A4 iyo Wadahadallada B2 + CA1	112
Cutubka 15aad	114
Geeddi iyo ridiisii.....114	
Qoraalka A5 iyo Wadahadallada B3 + CA2	118

Cutubka 16aad	120
Warmooge iyo muraayaddii indhaha.....	120
Qoraalka A6 iyo Wadahadallada B4 + CA3	125
Cutubka 17aad	127
Yaxaaska	127
Qoraalka A7 iyo Wadahadallada B5 + CA4	131
Cutubka 18aad	133
Maxaa uu yaxaasku ugu dhex nool yahay biyaha?	133
Qoraalka A8 iyo Wadahadallada B6 + CA5	138

Cutubka 1aad

Dayaxii iyo balligii

Inta aadan akhrin ka hor:

Fiiri sawirrada. Maxaa aad u malaynaysaa in
ay sheekadu ku saabsan tahay?

Hadda akhri sheekada, fiirina haddii
fikraddaadu ay sax ahayd.

dayax -a måne
balli -ga damm
inta ... aan ... ka hor before |
innan

Maalin maalmaha ka mid ah ayaa nin socdaal
ah oo faras fuushani safar u baxay. Galab
ayuu yimid meel tuulo ah.

Duleedka tuulada waxa ku yaallay balli,
waxaana ku wareegsanaa dad aad u badan.

Dadka tuuladu waxa ay gacmaha ku
haysteen xaaqimmo, shabaqyo iyo ulo.
Waxa ayna ku dhowaanayeen balliga. Waxa
ay lahaayeen "Na caawi!" Waxa ayna isku
dayayeen in ay wax kala soo baxaan.

socdaal -ka traveller | resenär
fuushan mounted, sitting on sth |
uppklätttrad, som sitter på ngt
galab -ta afternoon | eftermiddag
tuulo -da village | by
duleed -ka outside, outskirt |
utsida, utkant
ku wareegsan ADJ. surrounds |
finns runt om, omger

xaaqin -ka broom | sopkvast
shabaq -a net | nät
dhowaadaa, dhowaataa närmare
sig
lahaayeen they said | de sade
isku dayaa försöker

"Maxaa dhacay?" ayaa uu weydiiyey ninkii
socotada ahaa.

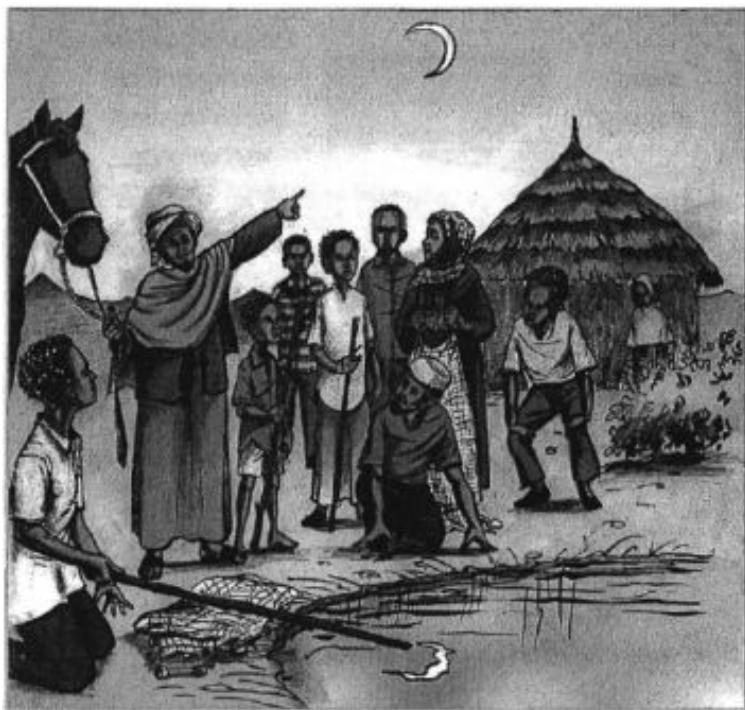
"Dayaxii! Waxaa uu ku dhacay balliga
waanan ka soo saari kari weyney," waxa ku
jawaabay dadkii masaakiinta ahaa ee
tuulada degganaa.

"Maxaa!" ayaa uu yiri ninkii socotada ahaa.
"Fiiri cirka. Waa kaa dayaxii. Weli halkiisii
buu joogaa."

socoto -da (coll.) *travellers, visitors*
| *besökare, resenärer*

waanan < **waa + aan + na** *and I /*
and we | och jag / och vi
ka soo saaraa *takes up from | tar*
upp ur
miskiin -ka, AR PL **masaakiin -ta**
poor | fattig

cir -ka *sky | himmel, sky*

Dadkii tuuladu ma ay dhegeysan ninkii waxa
uu u sheegay. Waxa ay ku yiraahdeen,
"Iska tag oo jidkaaga mar."

maraa passerar, går förbi
jidkaaga mar res din väg

Ka jawaab su'aalahan.

su'aalahan = weydiimahan

1. Maxaa ay dadku isku dayeen in ay sameeyaan?
2. Maxaa ay ugu maleeyeen in dayaxu ku jiro balliga?
3. Kee caqli badan ayaad u malaynaysaa - ninka safarka ahaa ama dadkii tuulada?
Sheeg sababta.

caqli -ga wisdom | klokhet, förstånd
caqli badan wise | klok

Astaamaha hadalka.

astaanta hadalka speech mark,
citation mark | anföringstecken,
citationstecken

Fiiri weerahan ka yimid sheekada.

"Maxaa dhacay?" ninkii ayaa su'aalay iyaga.

"Dayaxii waxa uu ku dhacay balliga waanan ka saari kari weyney," waxaa yiri dadkii tuulada.

Waxa aan isticmaalnaa astaamaha hadalka sida hakadyada in ay na tusaan erayada ay dadku yiraahdeen.

hakad -ka comma | kommatecken

Geli astaamaha hadalka weerahan.

1. Xaggee ka timid? waxa weydiiyey dadkii tuulada.

dalmar -ka (dalmare -ha)
traveller, explorer | resenär,
upptäcksresande

2. Waxa aan ka imid meel fog waxa ku jawaabey ninkii dalmaraha ahaa.

fadlan (interj.) (Ar.) please | var
snäll och
badbaadiyaa räddar, skyddar

3. Fadlan na caawi si aan u badbaadinno bisha waxaa ku yiri carruurtii mid ka mid ah.

4. Bishu kuma jirto balliga waxa yiri dalmarihi.

5. Aaway iyadu? waxa su'aalay nimankii mid aaway? where is? | var är?
ka mid ah.

6. Waxa ay ku taal cirka waxa ku jawaabay dalmarihii.

Qor sheeko.

Ka soo qaad in aad tahay dalmarihii
sheekada.

ka soo qaadaa imagines |
föreställer sig

* Maxaa tahay?

Ma waxa aad tahay farriin-wade,
ganacsade, tuug ...?

farriin-wade -ha budbärare
ganacsade -ha businessman |
affärsman

* Xaggee baad ka timid?

* Maxaa aad uga tagtay meeshaas?

Qoyskaagii maxaa ku dhacay?

Ma samaysay wax xun?

* Sidee baad ku safraysaa?

safraa, safartaa travels | reser

faras, lug ...

* Xaggee baad u socotaa?

**Sheeg sheekadaada iyo sida aad ku timid
tuulada.**

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa & Muqdisho 2001: 1–6

Wadahadallada 78-79

78.0

- Xasan, dukaanka Jaamac xagguu yahay ma taqaan?
- Haa, dukaanka Jirde Muuse ee shookiga agtiisa ah ayuu ka soo hor jeedaa.
- Waad mahadsan tahay.

*shooki -ga police station |
polisstation
ka soo hor jeedaa is situated
opposite to | ligger mittemot*

78.1

- Cali, ma waxaad doonaysaa in aad tagto Hargeysa maanta?
- Maya. Waxaan doonayaa in aan berri Burco tago.
- Oo berri waa ayaanma? Ma Sabti baa mise waa Axad?
- Waa Salaasa. Shaley Axaddii waxaan ka imid Ceerigaabo.
- Ceerigaabo Hargeysa ma waqooyi bay ka xigtaa?
- Haa.
- Waxaan doonayaa in aan dukaanka Jaamac tago immika, ee xagguu yahay ma taqaan?
- Haa, dukaanka Jirde Muuse ee shookiga agtiisa ah ayuu ka soo hor jeedaa.
- Waad mahadsan tahay. Adigu in aad halkaa tagto ma doonaysaa?
- Haa, oo horta Jirde Muuse ma walaalkaa baa?
- Maya, waa saaxiibkay.
- Oo ma magaaladan ayuu ku nool yahay?
- Haa.
- Daartiisu waa xaggee?
- Daarta dheer ee shookiga agtiisa ah ayay ka soo hor jeedaa.

78.2

- Xasno, xagguu shookigu yahay ma taqaan?
- Haa, shookigu daarta cad buu ka soo hor jeedaa.
- Ma shookigaad tagaysaa?
- Maya. Wuxaan tagayaa daa agtiisa ah.
- Ma daarta aabbaha baa?
- Haa.

79.0

- Iskuulku waa xaggee?
- Iskuulku sariibadda weyn buu bari ka xigaa. **sariibad -da** cattle market |
boskapsmarknad
- Sariibadduna xaggay ka xigtaa shookiga?
- Way ka dambaysaa.

79.1

- Waryaa, Nuur! Ma iskuulkii baad tagaysaa?
- Maya. Immikaan ka imid.
- Waa xaggee iskuulku?
- Sariibadda weyn buu beri ka xigaa.
- Sariibadduna xaggay ka xigtaa shookiga?
- Way ka dambaysaa.
- Immika ma sariibaddaad tagaysaa?
- Haa.
- Anigu waxaan doonayaa in aan aqalkii Jaamac Yuunis tago ee ii tilmaan.
- Aqalka Jaamac daarahaa cadcad buu ka dambeeyaa.
- Ma daarahaa cadcad ee waaweyn?
- Haa.
- Mahadsanid.
- Adaa mudan.
- Nabadgelyo.
- Nabadiino.

79.2

- Dhakhtarku xagguu yahay ma taqaan?
- Haa. Aqalkaasuu ka dambeeyaa.
- Aqalkee?
- Aqalka cad ee dukaanka weyn agtiisa ah.
- Mahadsanid. Adigu ma doonaysaa in aad dhakhtarka tagto.
- Haa. Horta waa immisadii?
- Waa saddexdii iyo badhkii.
- Wuxaan doonayaa iskuulkayaga in aan tago afarta oo shan la'.
- Oo waa xaggee iskuulku?
- Waa hudheelka walaalkay agtiisa.
- Ma immikaad tagaysaa iskuulka?
- Maya. Immika dhakhtarkaan tagayaa.
Afarta iyo badhkana iskuulkaan tagayaa.

dhakhtár -ka doctor; health center,
clinic | läkare; vårdcentral, klinik

Beginning in Somali (1966: 236–245)

Cutubka 2aad

Dadkii hore

Sidii ay dadkii hore u heleen dabka

Markii hore dadku ma ay aqoon sida dabka loo sameeyo. Cuntadooda oo dhan qaydhiinka ayaa ay ku cuni jireen. Waa dambe ayaa ay dabka heleen.

cayriin / qayriin / qaydhiin -ka
sth unripe, raw | ngt omoget,
rätt
waa -ga time | tid
dambe later | senare

Waxa laga yaabaa in ay dabka ka heleen geed uu danab gubay oo ololaya.

laga yaabaa it is possible, probable
| det är möjligt, troligt
danab -ka blyxt | lightning
gubaa sätter eld på | puts on fire

Waxa laga yaabaa in qarax dhulka ka dhacay   qarax -a explosion
uu gubay dhirtii u dhoweyd.

Waxa laga yaabaa in ay dabka ka heleen laba
geed oo si aan ku talagal ahayn isu xoqay.

isu (is+u) against each other | mot
varandra
xoqaa rubs | gnider
ku talagal yahay är planerat (för)
si aan ku talagal ahayn på ett sätt
som inte var planerat, av en
slump

Sidee bay reer-miyigu dabka u samaystaan
hadda? Maxaa la yiraahdaa marka laba ulood
la isku xoqo si dab looga dhaliyo?

*dhaliyaa produces | skapar,
åstadkommer*

Waxa ay dadkii hore dabka u adeegsan jireen

Ma sheegi kartaa waxa ay dadkii hore dabka
u adeegsan jireen?

Markii hore waxa ay dabka u adeegsan
jireen kulaalid iyo iftiinsi.

*kulaalaa warms oneself | värmr
sig*

Ka dib waxa ay ogaadeen in dugaaggu ka
baqaan dabka. Berigii dambe ayaa ay heleen
xayawaanno kayn ku dhex gubtay.

*dugaag -ga = bahal -ka wild
animal(s) | vilda djur*

Waxa ay ogaadeen in hilibka xayawaanku uu
ku macaan yahay dubista.

ku by, through | av, genom
macaán tasty | god, välsmakande
dubís -ta baking, grilling |
stekning, grillning

Markaa ka dib waxa ay dadkii hore bilaabeen
in ay hilibka ku soshaan dabka dushiisa.

solaa, soshaa grills | grillar
soshaa, solataa grills for oneself |
grill åt sig själv

Bilowgii dhaqashada xoolaha

dhaqdaa, dhaqataa breeds | föder
upp

Xoolo ma ku dhaqataan guriiginna?

Xoolahee baa aad dhaqataan? Maxaa aad u
dhaqataan? Xoolaha ay dadku dhaqdaan
waxa la yiraahdaa dab-joog ama xoolo.

maxaa + u why | varför
dab-joog -ta tamdjur

Berigii hore xayawaannada oo dhammi waxa
ay ahaayeen duur-joog.

duur-joog -ta vilda djur

Dadkii hore waxa ay ogaadeen in
xayawaannada qaarkood la rabbayn karo.

rabbeeyaa tames | tämjer

Qiyaastii xayawaankii ugu horreeyey ee ay
dadku rabbaystaan waxa uu ahaa eyga.
Dadkii hore waxa ay eyga u adeegsan jireen
ugaarsiga iyo in uu ka celiyo dugaagga. Ka dib
waxa ay rabbaysteen lo'da, idaha, riyaha,
geela iyo dameeraha.

qiyaas -ta estimation |
uppskattning
rabbaystaa tämjer åt sig själv

ugaarsi -ga jakt
ka celiyaa håller borta

Maxaa ay dadkii hore u rabbaysan jireen
lo'da, eyda, idaha, riyaha, geela iyo
dameeraha?

Ku guuri shaxdan buuggaaga shaqada oo
buuxi.

Xayawaannadii ay cuni jireen dadkii hore

Xayawaannadii ilaalin jirey dadkii hore

Xayawaannadii ay wax ku raran jireen dadkii
hore

Sidii uu dadkii hore beerashada u bilaabay

Dadkii hore waxa uu ahaa reer-guuraa intii
uu bartay dhaqashada xoolaha. Xoolahooda
ayaa ay hadba meel ula guuri jireen.

intii since | sedan

hadba agian and again | hela tiden

Ka dib qaar ka mid ah ayaa arkay geed
haruur ah oo miro bixiyey oo aan cidina
beerin.

Qaar ka mid ah ayaa ogAADAY in ay dalag
beeri karaan haddii ay abuurka meelahaas
ku daadiyaan.

abuur -ka MASS frön, säd
daadiyaa strör ut, sprider ut

Waxa kale oo ay barteen sida loo beero
khudradda dhulka hoostiisa ka baxda sida
moxogga.

ka baxaa grows | växer, gror
sida like (e.g.) | som (t.ex.)

Arrintaasi waxa ay beddeshay hab-
nololeedkii dadkii hore. Halkii ay ka
guurguureyeeN meel bay degeen.

halkii instead of | i stället för att
degaa settles | bosätter sig, slår sig
ner

Waxa ay doorteen dhul carro-san ah oo roob
badan hela. Ka dibna kuwii kale ayaa la soo
degay.

Sidaas ayaa ay ku bilaabantay degista
dhulku.

degis -ta habitation | beboelse,
bosättning

Beeraleydii hore xoolahooda waa ay dhaqan
jireen

Wadahadallada 80-81

80.0

- Maxaad doonaysaa?
- Shaadhadh ma haysaa?
- Haa, waan hayaa.
- Midkii waa immisa?
- Waa shan shilin.

80.1

- Waryaa, Jaamac, xaggee tagaysaa maanta?
- Waxaan doonayaa in aan tago dukaankii
Warsame.
- Maxaad ka doonaysaa?
- Shaadhadh baan doonayaa.
- Oo waa xaggee dukaankiisu?
- Dhakhtarkuu ka soo hor jeedaa.
- Ma dhakhtarka weyn mise ka yar?
- Ka yar.
- Anna suuman baan doonayaa ee ina mari.
- Ina mari.

anna < aniguna and I | och jag
ina mari let's go (lead us) | då går
vi (led oss)

80.2

- Maxaad doonaysaa?
- Waxaan doonayaa laba shaadh. Midkii
waa immisa?
- Waa shan shilin iyo badh keliya. Adigu
maxaad doonaysaa?
- Suuman ma haysaa?
- Haa, waan hayaa.
- Labadii suun waa immisa?
- Labadii suun waa lix iyo konton shilin.

badh -ka / bar -ka half | hälft, halv
keliya only, just | bara

80.3

- Immika xaggeed tagaysaa?
- Wuxaan doonayaa in aan tago suuqii.
- Anigu aqalkaygii baan tagayaa.
- Nabadgelyo.
- Nabadiino.

81.0

- Kabo wanaagsan ma haysaa?
- Haa, waa kuwan.
- Waa immisa?
- Waa soddon shilin.

81.1

- Waryaa, Muuse. Maanta magaaladii baan tagayaa ee adigu maxaad qabanaysaa?
- Anna waxaan doonayaa in aan magaaladii tago.
- Magaaladeed tagaysaa?
- Wuxaan tagayaa Hargeysa.
- Maxaad ka doonaysaa?
- Wuxaan doonayaa kabo.
- Anna shaadhadh baan doonayaa oo wuxaan tagayaa Hargeysa.
- Xaggay tahay ma taqaan?
- Haa, waxay inaga xigtaa bari.
- Intee loo socdaa?
- Waxaa loo socdaa saddex maalmood iyo laba habeen.
- Immika waa immisadii?
- Waa labadii.

81.2

- Kabo wanaagsan ma haysaa?`
- Haa, kabو wanaagsan iyo shaadhadh wanaagsan baan hayaa. Waa kuwan.
- Waa immisa labada kabood?
- Waa afar iyo soddon shilin.
- Kuwaasina waa immisa?
- Waa shan iyo konton shilin.
- Kuwaa afar iyo soddonka shilin ah ii keen.
    Oo shaadhkaasi waa immisa?
- Waa toban shilin.
- Isaga ii keen.

81.3

- Maxaad sheegtay?
- Nabad ee adigu iska warran.
- Waa nabad. Kabo wanaagsan ma haysaa?
- Haa, waa kuwan.
- Immisa weeye?
- Waa toddoba iyo labaatan shilin.
- Shaadhadhna ma hasyaa?
- Maya, ma hayo.

Beginning in Somali (1966: 246–254)

Cutubka 3aad

Toddoba nin

Inta aadan akhrin ka hor

- b. Fiiri cinwaanka sheekadan. Maxaad u malaynaysaa in ay sheekadani ku saabsan tahay?
- t. Ma sheeko run ah baa mise waa mid khiyaali ah?

Hadda akhri sheekadan fiirina haddii fikradahaagu ay sax yihiin.

Toddoba nin ayaa maalin is raacay. Markii ay wax badan socdeen ayey istaageen. Mid ka mid ah ayaa yiri "Bal ina tiriya, ma dhan nahay?"

cinwaan -ka rubrik, titel

*khiyaali -ga fantasi, illusion
khiyaali ah påhittad*

*taagaa reser upp, sträcker upp
istaagaa ställer sig, stannar upp*

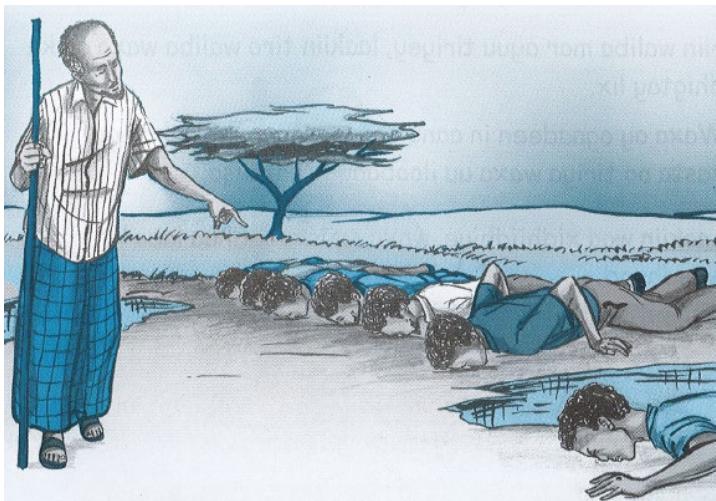

Nimanku waxa ay ogaaileen in ay toddoba ahaayeen markii ay magaalada ka soo

tageen. Nin waliba mar ayuu tiriyey, laakiin tirin waliba waxa ay ka dhigtay lix. Waxa ay la yaabeen sida ay toddoba nin u noqon waayeen. Waxa ay ogaadeen in uusan qofna maqnayn, laakiin qof waliba ee tiriya waxa uu illoobayey naftiisa.

Iyaga oo la yaaban ninka maqan ayaa oday u yimid, waxana ay weydiisteen in uu tiriyo. Odaygii baa u sheegay in ay toddoba nin yihiin. Nimankii waa ay rumaysan waayeen odaygii.

Odaygii waxa uu kaxeeyey nimankii, waxana uu geeyey meel ciiddeedu ay qoyan tahay. Dabadeedna waxa uu ku yiri, "Beerka u jiifsada oo sanka ciidda ku taaga. San waliba waxa uu samaysan doonaa god. Markaas tiriya godadka soo baxa."

Nimankii sidii odaygu uu u sheegay ayey yeeleen. Sidaas awgeed nin walibana waxa uu arkay in ay toddoba yihiin.

Halkaas ayey socodkii ka bilaabeen iyaga oo faraxsan oo sanka dhoobo ku leh.

ka dhigaa resulterar i

waayaa misslyckas, förmår inte
maqan yahay saknas, fattas
illoobaa glömmer

la yaaban förvånad
weydiyaa frågar
weydiistaa ber, frågar

rumaystaa tror

kaxeeyaa tar med sig, för bort
geeyaa brings | för någonstans
ciid -da sand, jord
qoyan våt, blöt
beer -ka lever; här: mage
jiifsadaa lägger sig ner

aw -ga orsak
yeelaa gör
sidaas awgeed på så sätt,
därigenom

dhoobo -da lera, gyttja

Ka jawaaba su'aalahan

1. Nimankii maxaa ay ugu maleeyeen in nin ka u maleeyaa *tror*
ka dhumaa *försvinner* (*från*) dhumay?
2. Kee baad u malaynaysaa in uu caqli badnaa toddobadii nin ama duqii?
3. Maxaa uu duqu ugu sheegi waayey in toddobadii nin ay sanka ku lahaayeen dhoobo?

Xiriiriyeaal

Fiiri weerahan sheekada.

Nin waliba mar ayuu tiriyey, laakiin tirin waliba waxa ay ka dhigtay lix.

Waxa ay ogaadeen in uusan qofna maqnayn, laakiin qof waliba ee tiriya waxa uu illoobayey naftiisa.

Laakiin waa xiriiriye, waxa ay isku xirtaa labo weero.

Weerahan soo socda iskula xir laakiin.

1. Duqii waxa uu u sheegay in ay toddoba yihiin. Nimankii waa ay rumaysan waayeen.
2. Nimankii socodkoodii ayey bilaabeen. Waxaa ay illoobeen in ay nadiifiyaan sankoodii.
3. Duqii dhoobo ayuu ku arkay nimankii sankoodii. Waxna ma uusan u sheegin.

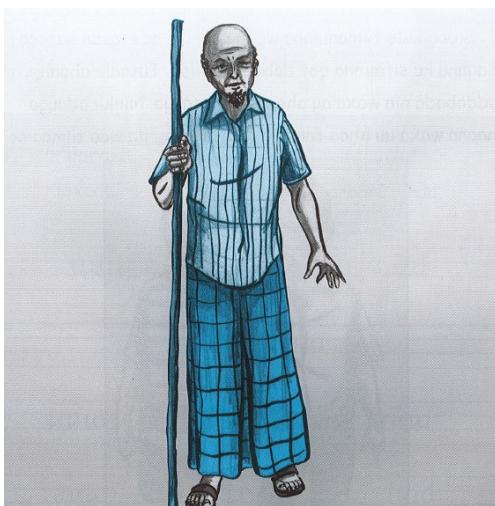
Qor sheeko.

Sheekada 'Toddoba nin' waa sheeko-dhaqameed Soomaaliyeed. Ma taqaan sheeko-dhaqameedyo kale ee Soomaaliyeed? Qor sheekadaa.

dhaqan -ka kultur, tradition
dhaqameed traditionell
sheeko-dhaqameed -ka
traditionell berättelse, folksaga

Sifaynta dadka

Sheekada, ninkii duga ahaa waxa uu caawiyey toddobadii nin.

Dug waa tilmaan. Wuxaan isticmaali karnaa tilmaan -ta tecken, egenskap
tilmaamo aan dadka ku sifayno.

Waxa aan sifayn karnaa sida ay dadku u
egyihiiin.

Mid ka dooro ardayda fasalkaaga. U sifee
ardaygaas saaxiibaddaa adiga oo aan
sheegin magaciisa. Ma malayn karaan
saaxiibaddaa qofka la sifaynayo?

ka doortaa väljer, utser (bland)
sifeeyaa beskriver

Sidoo kale tilmaamaha waxa aan u isticmaali
karnaa in aan ku sifayno qof dabeecaddiisa.

dabeecad -da uppförande, karaktär

Tusaale ahaan, toddobada nin waxa ay ahaayeen nacasyo. Ninkii duqa ahaana waxa uu ahaa caaqil. Nacas iyo caaqil waa *nacas -ka dumhuvud tilmaamo.*

Ma ka fakeri kartaa saddex tilmaamood oo aad ku sifayn kartid saaxiibka kuugu wanaagsan?

Ka qor qoraal aad ku sifayneysid saaxiibka kuugu wanaagsan. Sheeg sida uu u eg yahay iyo dabeeecadihiisa sida ay yihiin.

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa & Muqdisho 2001: 7–13

Wadahadallada 82-83

82.0

- Maxaad rabtaa?
- Qalimmo ma haysaa?
- Haa, waan hayaa.
- Waa immisa shantii?
- Waa saddex shilin.

82.1

- Cabdillaahi, saacaddu waa immisadii?
- Waa shantii iyo badhkii. Ma meel baad tagaysaa?
- Maya.
- Hadda maxaad rabtaa?
- Wuxaan doonayaa in aan dukaankii Jaamac tago.
- Hadma?
- Lixda.

82.2

- Maxaad rabtaa?
- Ma haysaa qalimmo iyo fijaanno?
- Haa, labadaba waan hayaa.
- Wuxaan doonay saddex qalin iyo fijaan. Fijaan weyn ma haysaa?
- Haa, waan hayaa.
- Waa immisa midkii?
- Waa shilin iyo badh.
- Saddexda qalinna waa immisa?
- Waa saddex shilin.
- Oo marka midkii waa shilin.
- Haa.
- Laba kalena ii keen. Markaa shanta qalin iyo fijaankii waa lix shilin.
- Haahey. Mahadsanid.

- Adaa mudan.
- Nabadgelyo.
- Nabadiino.

83.0

- Waa immisa kolayadu?
- Kuwanina waa saddex shilin, kuwaasina
way ka sii qaalsan yihiin.

83.1

- Cali, ma Burcaad ka timid maanta?
- Maya. Laas Caanood baan ka imid shaley.
Maantana waxaan doonayaa in aan Burco
tago. Immika dukaankii Cali baan
tagayaa. Adigu maxaad qabanaysaa?
- Waxba. Waayo?
- Ina keen, dukaankii Jaamac tagno ee.
- Maxaad ka doonaysaa?
- Kolayo.
- Waa hagaag.

83.2

- Waar Jaamac, maxaad sheegtay?
- Nabad ee. Iska warran.
- Waa nabad ee. Ninkan ma taqaan?
- Maya.
- Waa Cigaal Yuusuf.
- Wallaah. Barasho wanaagsan, Cigaal.
- Barasho wanaagsan, Jaamac.
- Waar, kolayo ma haysaa immika?
- Haa, waa kuwan. Kuwani waa immisa?
- Kuwanina waa shan shilin. Kuwaasina
way ka sii qaalsan yihiin.
- Oo waa immisa?
- Waa toddoba shilin.
- Kuwaa ii keen.
- Waa hagaag.

Beginning in Somali (1966: 255–262)

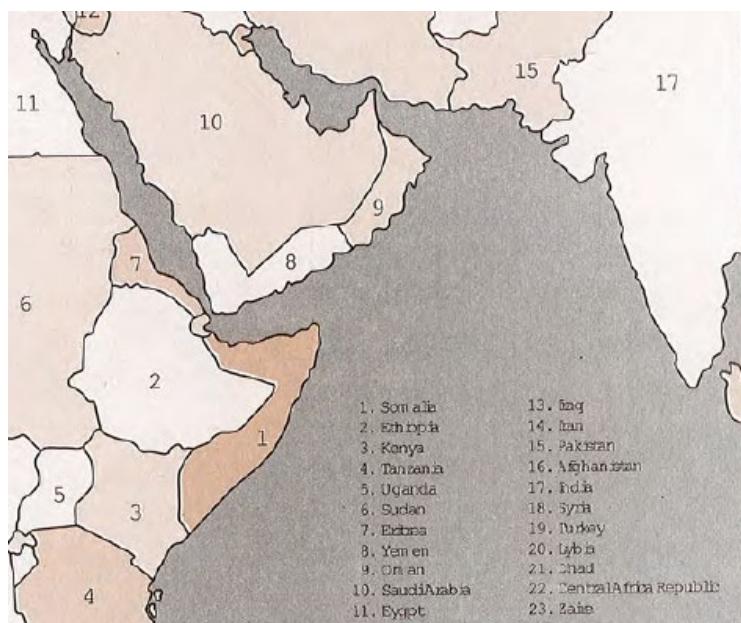
Cutubka 4aad

Ganacsigii ka dhxeeyey dadkii hore

Dadkii hore waxa ay bilaabeen in ay degaan meelo kala duwan.

dega settles | *bosätter sig*
ka dhxeeyaa förekommer bland

Eeg khariidaddan.

Qor dalalka xiriir ganacsi la lahaa dadkii hore ee xeebaha Soomaaliya deggenaa.

xiriir -ka kontakt, förbindelse
ganacsi -ga handel
deggenaa < *deggen+ahaa

Kumanyaal sano ka hor ganacsato ka kala socota dalalka Carabta iyo Iiraan ayaa xeebaha dalka Soomaaliya iman jirey.

kun -ka tusen
kumanyaal tusentals
ka hor tidigare, för ... sedan
ganacsato -da coll. handelsmän
ka kala socdaa kommer resande

från olika håll
iman jiray brukade komma (till)
doontaa, doonataa, inf. doonan
söker (efter)
qiimo -ha pris, värde
duni -da värld, världsdel
ka iibiyaa säljer till

Ganacsatadu waxa ay soo doonan jireen alaab qiimo yar oo ay dunida kale ka iibiyaa.

Ganacsato Carab iyo Iiraan ah ayaa xeebaha Soomaaliya ka samaystay xarumo ganacsi. Saylac ayaa ka mid ahayd xarumahaas ganacsi. Maantana weli waa deked uu ka socdo ganacsi weyni.

xarun -ta *centrum, mötesplats*

Meelahaasi waxa ay ahaayeen meelaha ay reer-guuraaga iyo beeraleydu ganacsiga u iman jireen. Beeraleydu waxa ay keeni jireen hargaha xoolaha iyo subag ay ka ganacsanayaan.

weli *fortfarande*
deked -da *hamn*
socdaa *går, pågår, passerar*

harag -ga, pl. hargo *skinn, hud, läder*
subag -ga *smör, flott*
ka ganacsadaa *bedriver handel, köper till sig något för något*

Reer guuraagu sidoo kale hargaha xoolaha iyo subagga ayaa ay keeni jireen. Hase ahaatee waxa intaasi u dheeraa xabkaha, foolka maroodiga, hargo qurux badan oo laga bixiyay xayawaannada naadirka ah iyo baalasha gorayada. Waxyaabahaasi meelaha kale aad loogama heli jirin. Sidaas awgeed ayaa ay ganacsatadu u jeclaayeen.

hase ahaatee = laakiin
in -ta *amount | mängd*
dheeraa < *dheer+aha
waxa intaas u dheer *därtill*
kommer, där till kan läggas
naadir -ka *ovanlig, unik*
baal -ka *fjäder*
gorayo -da *påfågel*
loogama < *la+u+ka+ma
aw -ga *orsak, syfte, motiv*
sidaas awgeed *därför, således*
jeclaayeen < *jecel+ahaayeen

Ganacsigii wax-kala-beddelashada

Berigii hore dadku ma adeegsan jirin lacagta. Ganacsiga badankiisu waxa uu ahay wax-kala-beddelasho. Wax-kala-beddela-shadu waxa weeye badeecad lagu beddesho badeecad kale.

Markii hore ganacsatadu waxa ay ka iman jireen dalalka Carabta iyo Iiraan. Waqtii ka dibna waxa kale oo ay ka iman jireen Turkiga, Giriigga iyo Hindiya. Ganacsatadu waxa ay Soomaaliya keeni jireen **dhar ay ka mid yihiin** xariir, maacuun, xawaash, dunta, irbadaha iwm.

waxkalabeddelasho -da exchange,
byte (av en sak mot en annan)

badan -ka en stor del

badeecad -da coll. varor
ku beddeshaa, beddelataa byter
mot

waxa kale oo FOCUS + även, också
xariir -ta silke, siden
maacuun -ta coll. husgeråd, porslin
xawaash -ka mass. kryddor
dun -ta tråd, garn, väv, tyg
irbad / cirbad -da nål
iwm. = iyo wixii la mid ah och
dylikt, och liknande, osv., etc.,
m.m

Guuri shaxdan

Alaab kasta halka ay leedahay ku buuxi.

hal -ka = meel -sha *plats*

dadka	soo iibin	sii iibin
Reer guuraaga		
Beeraleyda		
Ganacsatada dibadda		

dibad -da *utomhus, utland*

Dhig badeecadaha wax-kala-beddelashada meesha ku habboon.

ku habboon *lämplig för*

haragga shabeelka, irbadaha, foolka maroodiga, kirliyada, baalasha gorayada, xariirta, xawaashka, dunta, subagga, xabagta iyo kuulaha.

shabeel -ka *leopard, tiger*
kirli / kildhi -ga *kittel*
fool -ka *framtand, bete*
xabag -ta *mass. kåda*
kuul -sha *pärlhalsband*

Hadda waxa aad matalaysaan alaab-kala-beddelashada.

matalaa *representerar, imiterar,
åskådliggör, spelar*

Kooxi waxa ay matalysaa reer-guuraa yimid meel xeeb ah oo ganacsi. Maxaa aad soo beddelan lahaydeen?

soo beddeshaa, beddelataa, inf.
beddelan *byter till sig*

Kooxi waxa ay matalysaa beeraley degaanka ugu dhow ka timid.

lahaa, 2 pl. *lahaydeen skulle*
degaan / deegaan -ka *boplats,
bostadsområde, region*

Maxaa aad u baahan tiihin?

Kooxda saddexaadna waxa ay matalayaan ganacsato Carbeed oo u timid in ay alaab ka soo beddeshaan dadka degaanka. Maxaa aad soo beddelan lahaydeen? Maxaa aad filanaysaan in aad meeshani ka heshaan?

fishaa, filataa, inf. *filan hoppas
helaa, heshaa hittar, får tag på*

Cilmiga Bulshada, Fasalka 4aad, Hargeysa ???? & Muqdisho 2011: 13–16

Wadahadallada 84-85

84.0

- Dharkaa mitirkii waa immisa?
- Waa saddex shilin mitirkii.
- Saddex mitir baan doonayaa. Siddeed
shilin ma iga siinaysaa?
- Siddeed iyo badh iska bixi.

84.1

- Maxaad sheegtay?
- Nabad. Adigu maxaad sheegtay?
- Waan faayaa. Maxaad doonaysaa maanta?
- Wuxaan doonayaa dhar, ee dhar
wanaagsan ma haysaa?
- Haa. Waan hayaa. Kuwan iyo kuwaasaan
hayaa.
- Waa immisa mitirkii?
- Noocan mitirkisu waa shan shilin,
kuwaana waa afar iyo tobantil shilin.
- Wuxaan doonayaa saddex mitir oo noocan
ah, ee laba iyo tobantil shilin ma iga
siinaysaa?
- Maya. Saddex iyo tobantil shilin iska bixi.
- Waa hagaag. Mahadsanid.
- Adaa mudan.

84.2

- Dhar ma haysaa?
- Haa, waan hayaa.
- Dharkaa mitirkii waa immisa?
- Waa saddex shilin mitirkii.
- Wuxaan doonayaa lix mitir iyo badh.
Immisaad iga siin?
- Wuxaan kaa siin sagaal iyo tobantil shilin.
- Wax ka yar ma iga siinaysaa?

- Wuxaad iska bixisaad siddeed iyo tobani.
- Mahadsanid.
- Adaa mudan.

85.0

- Wuxaan doonayaa in aan kabo iibsado, ee labadaa jaad iyama wanaagsan?
- Waxaa wanaagsan kuwaa madow, laakiin kuwaana noocan ayaa ka sii wanaagsan.
- Laba kabood oo madobi waa immisa?
- Waa shan iyo soddon shilin.

85.1

- Nuuxow, xaggee tagaysaa maanta?
- Wuxaan rabaa in aan suuqii tago.
- Oo maxaad ka doonaysaa?
- Kabo baan soo iibsanyayaa.
- Xaggeed ka soo iibsanyayaa?
- Dukaankii Cali Ducaale.
- Oo waa xaggee?
- Waa shookiga ka soo hor jeedaa.
- Ma daarta cad ee shookiga ka soo hor jeedaa?
- Haahey. Ma doonaysaa in aad tagto?
- Haa.
- Ina keen.

85,2

- Wuxaan doonayaa in aan kabo wanaagsan iibsado, ee kabo ma haysaa?
- Haa, saddexdaa jaad baan hayaa.
- Waryaa Saciid, labadaa jaad iyama wanaagsan?
- Waxaa wanaagsan kuwaa madow, laakiin kuwaana noocan ayaa ka sii wanaagsan.
- Wuxaan doonayaa in aan laba iibsado ee immisaad iga sinaysaa?

- Jaadkee? Ma kuwaa cascasa mise kuwaa madmadow?
- Kuwaa madmadow.
- Kuwaasi waa lix iyo lixdan shilin.
- Kuwaa cascasa?
- Kuwaasina waa konton shilin.
- Kuwaa madmadow saddex iyo lixdan ma iga siinaysaa?
- Maya. Wuxaan ka siin shan iyo lixdan.
- Waa hagaag. Waryaa Saciid, adigu kabo ma doonaysaa?
- Maya. Shaleytan qaar cadcad iibsaday.

Beginning in Somali (1966: 263–270)

Cutubka 5aad

Akhbaarta dahsoon

Waxa aad akhrin doontaa sheeko ku saabsan sidii qarsoonayd ee wiil iyo aabbihii isula xiriireen.

akhbaar-ta information, news |
information, nyhet(er)
dahsoon hidden, secret | dold,
outtalad, hemlig
sidii + u the manner in which
qarsoon ≈ dahsoon
is+la with eachother

Beri baa waxa jirey oday reer miyi ah. Waxa uu lahaa wiil uu aad u jeclaa. Waxa uu go'aansaday in uu u diro wiilkiisii dugsi ku yaalley magaalo aad uga fog gurigiisa. Noloshuna aad bay uga duwanayd tii guriga ee sahlanayd, inankana aad bay ugu adkayd in uu la qabsado. Si degdeg ah ayaa wiilkii farriin ugu faray niman safar ah oo ka soo safray reerka aabbihiis meel ku dhow waxa uuna ku yiri, "Aabbahay u sheega in aan shanta wakhti hal weyso ku tukado."

go'aansadaa decides (for oneself) |
beslutar sig
diraa sends | skickar
fog distant | avlägsen
ka duwan different | annorlunda
sahlan easy | lätt
inan -ka boy, son | pojke, son
adkayd < *adag+ahayd
qabsadaa catches | fångar
la qabsadaa manages, gets used
to | klarar av, vänjer sig vid
farriin -ta message | meddelande
faraa sends a message | skickar
meddelande
wayso -da washing before
prayer | tvagning före bönn

Aabbihii waxa uu helay farriintii waana uu fahmey in wiilku shanta wakhti hal mar wax cuno oo uu rabo in cunto loo soo dhiibo. Waxa uu odaygii bilaabay in uu raadiyo cid magaaladii u socota. Dhowr cisho ka dib waxa uu helay nin safar ah oo magaaladii u socda, waxana uu u dhiibey soddon wasladood oo hilib ah iyo jeeg subag ah.

dhiibaa lämna, ge

cid -da people | folk
dhowr några, flera
cisho -da day | dygn
ka dib efter

Waxana uu ku yiri dhambaal-wadihii, "U geey cuntadaas wiilkayga. U sheeg wiilkayga in bishu ay soddon maalmood tahay balliguna buuxo." Dhambaal-wadihii waxa uu ballan-qaaday in uu cuntadii iyo dhambaalka uu u

dhambaal -ka brådskande
meddelande
dhambaalwade -ha budbärare
geeyaa brings | transporterar, bär
balli -ga pond | damm
ballan -ka/-ta promise | löfte
ballan-qaadaa promises | lovär
gudbiyaa passes on | lämnar över

gudbin doono wiilkii in kastoo uusan fahmin
farriinta.

in kasta oo trots att
uusan < *uu+aan han inte

Intii uu jidka sii socday dhambaal-wadihii
waxa uu xaday xoogaa hilib iyo subag ah.
Markii uu gaaray meeshii uu u socdey waxa
uu wiilkii ku wareejiyey cuntadii soo hartay
iyo farriintii uu aabbihi uga sidey.

intii while | medan
sii (här:) fram
xadaa stjäl
xoogaa lite
gaaraa reaches | kommer fram
ku wareejiyaa överlämnar till ngn
soo haraa återstår, finns kvar

Wiilkii madaxa ayaa uu ruxay waxa uuna
furay weelashii. "Hilibka iyo subagga aaway
intii kale?" wiilkii ayaa weydiiyey. Dhambaal-
wadihii oo naxsan waxa uu ku dheygagay
wiilkii, waxa uuna weydiiyey sida uu ku
ogaadey.

ruxa skakar
furaa opens | öppnar
weel -ka pl. -al -asha burk

naxsan rödd
ku dhaygagaa stares at | stirrar på

Wiilkii waxa uu ku jawaabay, "Aabbahay
ayaa si cad iigu sheegay farriintii uu soo
diray." Inankii waxa uu yiri "Bishu waa
soddon maalmood, micnaheedu waxa weeye
in uu soo diray soddon wasladood oo hilib ah.
Markii aan furay koleyga waxaa maqnaaday
dhowr wasladood. Waxa kale oo aabbahay
yiri, 'Balligu waa buuxaa,' laakiin waxa aan
arkay jeegga subaggu ku jiro in uusan
buuxin." Dhambaal-wadihii waa uu isku

cad white, light, clear | vit, ljus,
klar, tydlig

kolay -ga korg, ask, spann
maqan saknad, som fattas
maqnaadaa försvinner

ku yaxyaxaa skäms för ngt

yaxyaxay waa uuna qirtay dembigiisii. Waxa uu weydiistey cafis toos ah oo uu wiilkii si sahal ah ku oggolaaday. Waxa ayna go'aansadeen in ay arrintu halkaas ku dhammaato.

qirtaa erkänner
weydiistaa ber, begär
cafis -ka forgiveness | förlåtelse
toos -ka rakhet, direkt
sahal enkel sak, lätt sak
oggolaadaa går med på ngt

Ka jawaab su'aalahan

1. Maxaa uu aabbuhu ugu diray wiilkiisa magaalada?
2. Cunto intee le'eg ayaa uu aabbuhu u diray wiilkiisa? intee? what amount | wilken mängd?
le'eg like, similar | lik
cunto intee le'eg? how much food?
3. Maxaa ay ahayd farriinta uu aabbuhu u diray wiilkiisa?
4. Maxaa aad u malaynaysaa sababta farriin-side -ha budbärare farriin-siduhu uu u xaday cuntada?
5. Sidee ayaa uu wiilku ku ogaaday in cuntadii qaarkeed maqan tahay? qaarkeed en del av den
6. Maxaa uu dareemay dhambaal-waduhu? dareemaa feels | känner, upplever
7. Maxaa aad ugu maleynseysaa in wiilku uu isaga cafiyey dhambaal-wadaha? cafiyaa forgives | förläter
8. La shaqee saaxiibkaa. Ka feker farriin leh labo macno. Dabadeed u sheeg saaxiibbadaa. Ma ka fahmi karaan labo macne?

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa & Muqdisho 2001: 31–35

Wadahadallada 86-87

86.0

- Dusuud i tus.
- Distidaasi way wanaagsan tahay.
Lacagteeduna waa toban shilin.
- Waa lacag badan, ee waxaan bixinaya
siddeed shilin.
- Hoo.

disti -ga/-da, Ar.pl. **dusuud -da**
kastrull, gryta ≈ **digs -ga**

hoo *varsāgod, ta emot | here you are*

86.1

- Naayaa, Xaliimo, ma wax baad soo
iibsanaysaa?
- Haa, waxaan doonayaa in aan alaaboo
iibrido.
- Alaabo jaadma ah?
- Waxaan doonayaa in aan dusuud iyo
koobab soo iibrido.
- Oo xaggeed ka soo iibsanaysaa?
- Waxaan ka soo iibsanayaa dukaanka
Jaamac Muuse.
- Oo waa xaggee?
- Waa daarta cad ee aqalka aabbahay ka
dambaysa.
- Ma immikaad soo iibsanaysaa mise goor
dambe?
- Immika.
- Anna waxaan doonayaa in aan dhar soo
iibrido ee ina mari.
- Ina keen.

*

- Dusuud iyo koobab ma haysaa?
- Haa, waan hayaa.
- Dusuud aad hayso i tus.
- Waa kuwan.
- Distigaasi waa immisa?

- Waa afar shilin.
- Waa lacag badan, ee waxaan bixinayaa saddex shilin.
- Hoo.
- Koobabna i tus.
- Waa kuwan. Labada koob way wanaagsan yihiin. Lacagtooduna waa laba shilin.
- I sii.
- Hoo.
- Aniguna waxaan doonayaa in aan dhar soo iibsado, ee shaadhadh wanaagsan ma haysaa?
- Maya. Dhar ma hayo anigu. Dukaankaasaa haya.
- Mahadsanid.
- Adaa mudan.

87.0

- Kolaygani miyuu ka wanaagsan yahay kaa?
- Maya. Kolaygani kama wanaagsana kaa.
- Kee weyn?
- Kani wuu weyn yahay, laakiin kanaa u weyn.

kanaa coll. < **kan baa**
u weyn coll. < **ugu weyn**

87.1

- Koleyo ma haysaa?
- Haa, waan hayaa.
- Bal i tus.
- Ma kuwo waaweyn baad doonaysaa mise kuwo yaryar?
- Labadaba i tus.
- Waa kuwan.
- Kolayada waaweyni waa immisa?
- Waa shan shilin midkii.
- Kuwa yaryarina?
- Kuwaasina waa afar shilin labadii.

- Kolay weyn i sii.
- Hoo.

87.2

- Koobab ma haysaa?
- Haa, waan hayaa.
- I tus.
- Waa kuwan.
- Koobkani miyuu ka qaalsan yahay kaa?
- Maya, kama qaalisna.
- Kee weyn?
- Kanaa weyn.
- Kaa u weyn i tus.
- Kaa u weyni waa kan.
- Waa immisa lacagtiisu?
- Waa laba shilin.
- Waa qaali, ee shilin iyo badh iga sii.
- Waa hayaag.
- Mahadsanid.
- Adaa mudan.

Beginning in Somali (1966: 271–277)

Cutubka 6aad

Baranbaro

Inta aadan akhrin ka hor:

baranbaro -da kackerlacka

Maxaa aad ka taqaan baranbarada?

Ma jeceshahay?

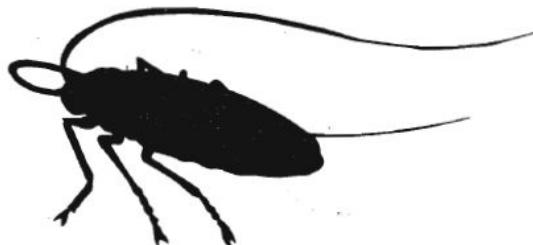
Ma ka baqdaa?

Kooxo u shaqeeya.

Qor afar shay ee aad dooneysid in aad ka
ogaatid baranbarada.

isku dayaa tries | försöker

Hadda akhri sheekada. Isku day in aad ka
heshid sheekada jawaabaha su'aalahaaga.

Baranbarada iyo socodka habeenkii

Baranbaradu waa xayawaan dheelmada
habeenkii. Taa macnaheedu waxa uu yahay:
waxa ay socotaa habeenkii marka ay
xayawaannada intooda badani hurdayaan.

dHEELMADAÄ ÄR I RÖRELSE PÅ NATTEN

INTOODA BADAN STÖRRE DELEN AV DEM

Sida baranbaradu u eg tahay

Baranbaradu waxa ay leedahay lix lugood oo
xooggan oo ay uga carari karto

xooggan stark
cararaa flyr

cadowgeeda. Baranbaradu sidoo kale waxa ay leedahay labo dareeme oo dhuudhuuban. Waxa ay u isticmaashaa dareemayasha in ay ku uriso shayo ka fog. Sidoo kale waxa ay ku dareentaa shayada taabasho iyada oo isticmaalaysa dareemayaasha. Baranbaradu waxa ay had iyo jeer dhadhamisaa cuntada inta aysan cunin ka hor.

dareeme -ha *organ, sinne, här:*

känselspröt

dhuuban *smal*

uriyaa *luktar*

taabasho -da *beröring*

dhadhamiyaa *smakar*

jeer *gång*

aysan < *ay+aan *den inte*

inta ... ka hor *innan*

Waxa baranbaradu cunto

Waxyaabaha baranbaradu cunto waxa ka mid ah: saabuunta, warqadaha, maqaarka iyo dharka. Sidoo kale waxa ay cuntaa cuntooyinka looga tago dabool la'aan. Waxaa la sheegay in baranbaradu bilo noolaan karto iyada oo aan cunin cunto.

maqaar -ka *skinn, hud*

dabool -ka *lock, övertäckning*

Ukunta baranbarada

Baranbaradu hal mar ayaa waxa ay dhashaa laba iyo tobani ilaa shan iyo labaatan ukumood. Ukunteedu waxa ay had iyo jeer ku jirtaa xirmo yar. Dabadeed hooyada ayaa waxa ay ku qaaddaa xirmada calool-ku-jirteeda meesha ay ku dhammaato. Inta badan baranbaradu waxa ay qaaddaa ukunteeda ilaa ay ka dillaacayso. Dabadeed waxa ay dhigtaa meel ammaan ah oo mugdi ah sida armaajo dhexdeed ama musquusha meel ka mid ah.

ilaa (*upp*) *till*

xirmo -da *bunch, bundle | knippe, bunt, paket*

calool -sha *mage*

calool-ku-jir -ta *inälvor, tarmar*

dillaacaa *kläcks*

ammaan -ka *säkerhet, trygghet*

mugdi -ga *mörker*

armaajo -da *skåp, garderob*

musqul -sha *toalett*

Ilmaha baranbarada

Ilmaha baranbaradu waxa ay u eg yihiin kuwa waaweyn, laakiin ma laha baalal. Waxa ay cunaan cuntada kuwa waaweyn cunaan.

baal -ka *vinge*

dhowr jeer *några gånger, flera gånger*

Carruurta waxaa dhowr jeer ka dhaca koraa växer maqaarkooda marka ay korayaan.

Sida baranbaradu isu nadiifiso

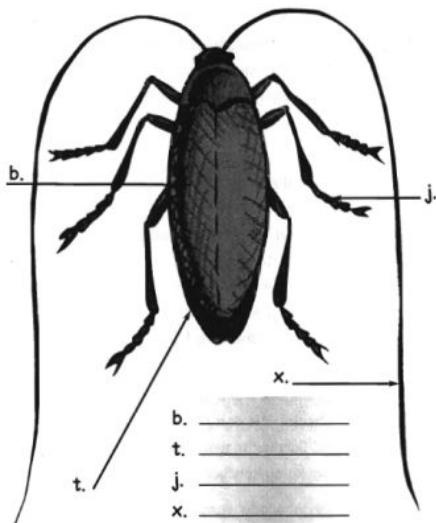
Marka ay baranbaradu wasakhowdo, iyada ayaa si taxaddar leh isu nadiifisa. Waxa ay isku nadiifisaa dareemayaasheeda iyada oo ku soo jiidaysa afkeeda.

wasakhoobaa, wasakhowdaa blir
smutsig

jiidaa drar

Erayo

Ku qor sawirka adiga oo isticmaalaya uusley -da buk erayadan: uusley, dareemayaal, baal, lug.

Maxaa aad ka baratay baranbarada?

Dhammaystir weerahan.

Waxa aan horay u ogaa .....

horay -da tidigare tillfälle, förut
horay + u tidigare, redan

Waxa aan ogaaday .....

Waxa aan sidoo kale ogaaday .....

Shayga ugu xiiso badan ee aan ka ogAADAY
baranbarada waa .....

ugu mest
xiiso badan intressant

Lixda xeer ee laysaga ilaaliyo baranbarada
waa ...

xeer -ka regel
laysaga < *la+is+u+ka
iska ilaaliyaa undviker, skyddar sig
från

1. Wax waliba ka dhig nadiif.
2. Qaad jajabka sida jab rooti ah.
3. Dabool cuntada soo harta.
4. Ku buufi gurigaaga sunta cAYayaanka.
5. Ka xir duleellada yar-yar ee ay baran-
baradu gasho.
6. Dabool fadhiga musquusha.

ka dhigaa gör (så att något blir)

jajab -ka smulor
jab -ka bit, stycke
daboolaa täcker över, lägger lock på
ngt
buufiyaa sprutar, sprayar
sun -ta gift
cayayaan -ka insekt
duleel -ka hål

fadhiga musquusha toalettstol

Ka jawaab su'aalahan

1. Maxaa aad ugu malaynaysaa in ay tahay in
aan ka qaadno jajabka yar-yar ee cuntada ah
ee yaal meelaha oo aan islamarkaana
daboolno cuntada soo harta?

... in ay tahay in aan ... that we
have to, need to | att vi måste,
bör, ska

2. Hal mar ma ku filan tahay guriga in la
buufiyoo si baranbarada looga cirib-tiro?
Sheeg sababta jawaabtaada.

filan sufficient | tillräcklig
cirib-tiraat utplånar, utrotar

3. Magacow meelaha baranbaradu gurigaaga
ka geli karto.

Xeerarka qoraalka

Fiiri mar kale lixda xeer.

1. Qor xeerarka falalka. Maxaa aad ogaatey? Waxa aan isticmaalnaa amarro *amar -ka order* marka aan qorayno xeerar.

2. Xeerarku badanaa ma dhaadheer yihiin mise waa ay gaagaaban yihiin?

U shaqeeya koox-koox. U diyaari fasalkaaga xeerar. U qor xeerarka si nidaamsan.

*diyaariyaa gör i ordning,
i ordningställer
nidaamsan systematiskt, metodiskt,
i ordning
xiriir-ka kontakt*

Xiriiriyeeyasha - hase-yeeshee iyo sidaa darteed.

Fiiri qoraalkan.

Ku buufi gurigaaga sun. Hase-yeeshee, qaar baranbarada ka mid ah ayaan dhimanayn. Waxa ay caadaysteen sunta noocaas ah. Sidaa darteed, waa in aad mar waliba beddeshaa daawada.

*caadaystaa väntar sig vid ngt
daawo -da medicin*

"Hase yeshee" iyo "sidaa darteed" waa xiriiriyeyal. Waxa ay isku xiraan labo weerood oo waxa aan u qornaa marka weerta labaad ay ka hadlayso weerta koowaad.

Waxa aan isticmaalnaa "hase yeeshee" marka weerta labaad ay ka hadlayso lidka *lid -ka motsats* weerta koowaad.

Dad badani waxa ay ka baqaan baranbarada. Hase yeeshee qofna wax ma yeesho.

Waxa aan isticmaalnaa "sidaa darteed" marka la sharxayo shay aan isku niri weerta *sharxaa fortydligar hore.*

Baranbaradu waxa ay cuntaa cuntada soo harta. Sidaa darteed waa in aan daboolnaa cuntadeenna.

Isku xir weeraha adiga oo isticmaalaya "hase yeeshi" ama "sidaa darteed".

1. Waxa aan u malaynayaa in baranbaradu wasakh tahay. Iyaga naftooda ayaa si fiican isu nadiifiya.

2. Baranbaradu waxa ay ka soo geli kartaa guryaheenna meelaha duleela. Waa in aan xirnaa duleelladaas. *duleelaa har hål*

3. Baranbaradu waxa ay cuni kartaa waraaqaha. Waa in aan isticmaalnaa dhagax aan ku xirno daloollada.

4. Maanta waxaa jirta qorrax. Hawadu waa *qorrax -da sol* ay qabowdahay.

5. Roob ayaa di'i doona Alle idinkii. Innagu kuma ciyaari karno bannaanka.

6. Lo'du biyo badan ayey cabtaa. Si dhaqso *oon -ka töst* ah ayaa mar kale oon u qabtaa.

7. Kalluunku waxa uu ku nool yahay badda. *neefsadaa andas* Uma neefsado sida dadka.

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa & Muqdisho 2001: 18–25

Wadahadallada 88-89

88.0

- Suuqaannu tagaynaa.
- Maxaad ka doonaysaan? Ma wax baad ka
soo iibsanaysaan?
- Haa, waxaannu u baahan nahay waxoogaa
timir ah.

88.1

- Horta maanta ma Arbaca mise waa
Khamiis?
- Malaha waa Khamiis. *malaha* *kanske, nog, troligen*
- Ma aha. Waa Arbaca maanta. Waayo? Ma
meel baad tagaysaan?
- Haa, suuqaannu tagaynaa.
- Maxaa ka doonaysaan? Ma wax baad ka
soo iibsanaysaan?
- Haa, waxaannu u baahan nahay
shaadhadh iyo saraawiil iyo waxoogaa
timir ah.
- Dukaankee ka soo iibsanaysaan?
- Dukaanka Cali amba dukaanka Maxamed.
- Oo dukaanka Maxamed waa xaggee?
- Dukaanka Cali daarta cad ee ka dambaysa
ayuu ka soo hor jeedaa.
- Ma dukaanka albabka weyn ee madow
leh baa?
- Haahey.
- Ma immika tagaysaan?
- Maya, waxaannu tegi saddexda oo rubuc
la'.
- Immika waa immisadii saacaddu?
- Waa labadii iyo badhkii.
- Anigu immikaan iskuulkii tagayaan.
- Maalin walba miyaad tagtaa iskuulka?

- Maya. Maalin-dhaaf baan tagaa.
- Yuusuf, ina keen, waa saddexdii oo rubuc la' ee.
- Ina mari. Nabadgelyo, Nuur.
- Nabadgelyo.

88.2

- Xaggee tagaysaan?
- Suuqaannu tagaynaa.
- Suuqa maxaa ka doonaysaan maanta?
- Waannu soo tukanaynaa. Adigu miyaanad soo tukanayn?
- Anigu soo tukan mayo. Wuxaan soo iibsanayaa alaaboo badan.
- Waa hagaag. Nabadgelyo.
- Tu san.

89.0

- Intee in le'eg baad u baahan tahay?
- In badan uma baahni.
- Intuu shilin ii gooyn karayo ayaan u baahnahay.

- 89.1
- Maxaad sheegtay, Cali?
- Nabad, ee adigu maxaad sheegtay, Yuusuf?
- Nabad. Xaggeed ka timid?
- Wuxaan ka imid Hargeysa.
- Ma maanta mise shaley?
- Shaley. Waar, timir baan u baahnahay, ee timir wanaagsan ma haysaa?
- Haa, waan hayaa. Intee in le'eg baad u baahan tahay?
- In badan uma baahni. Intuu shilin ii gooyn karayaan u baahnahay.
- Shilinkii waa rodol iyo nus.

rodol -ka halvkilo | pound

– Waa hagaag.

89.2

- Waar, dukaanka Jaamac xagguu yahay ma taqaan?
- Haa, maxaad ka doonaysaa?
- Alaabaan ka soo iibsanayaa.
- Alaabo maxay ah?
- Bariis baan u baahnahay.
- Dukaanka Jaamac waa sariibadda agteeda.
- Haa.
- Maxaad doonaysaa?
- Bariis baan u baahnahay ee ma haysaa bariis wanaagsan?
- Haa, waan hayaa. Intee in le'eg baad u baahan tahay?
- Shilinkii waa immisa rodol?
- Waa laba rodol.
- Rodol i sii.

Beginning in Somali (1966: 278–284)

Cutubka 7aad

Aqalka

Ka feker su'aalahan jawaabahooda inta
aadan akhrin sheekada ka hor.

Yaa sheegaya sheekadan?

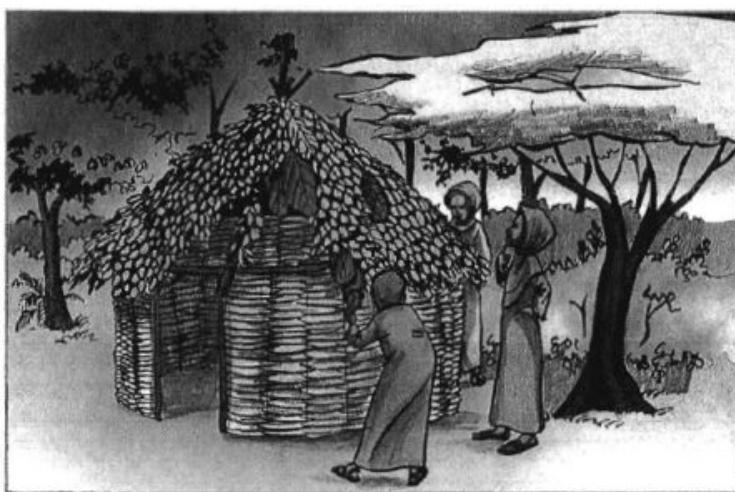
Ma wiil baa mise waa gabar?

Sheeg sababta jawaabtaada.

Immisa ayaa aad u malaynaysaa ay jiraan
wiilka iyo gabadhu?

Aniga oo ay ila socdaan Canab, Xaawo iyo
Maryan ayaan helnay aqal qabyo ah. Aqalku
waxa uu ka samaysnaa oodo, laamo iyo
caleemo.

qabyo -da något ofärdigt, oavslutat
samaysnaa < *samaysan+ahaa
ood -da kvistar, grenar, ris
laan, pl. laamo gren

Maalin ayaa ay Sacdiya iyo Canab na
raaceen. Waxa ay rabeen in aan aqalka
tusno. Carruur ayaa aqalka dhisatay beri
hore. Iyaga oo aan dhammaystirin ayaa ay

raacaa följer (med)

iskaga tageen. Markaas waxa aan saaxiibbaday u sheegay in aan aqal fiican ka dhigno.

Maalintii xigtey waxa aan qaadannay gudin iyo yaambo. Aqalku waxa uu ku dhex yaalley kayn weyn. Annaga oo faraxsan oo wadanna qalabkii dhismaha ayaa aan tagnay.

Canab ayaa aragtay baabuur cusub oo aqalka dhiniciisa taagan. Waxa aan la yaabnay gaariga kaynta dhex yaal. Baabuurkii ayaan u soo dhuumannay. Baabuurka cidi kuma ay jirin, daaqaduhuna waa ay u xirnaayeen. Laakiin daaqad ayaa ka jabnayd gaariga.

Waxa aan awoodney in aan gudaha u galno, laakiinse waan iska dhaafnay, hawl ayaa na sugeysey.

Sacdiya iyo Canab waa ay yaabeen markii ay arkeen aqalka. Waxa ay u malaynayeen in uu yar yahay. Waxa uu ahaa aqal weyn. Si degganaan ah ayaan u istaagnay aqalka hortiisa. Dabadeed si aayar ah innaga oo u soconna ayaan ku soo wareegnay aqalkii. Si

gudin/godin -ta yxa
yaambo -da hacka

wataa, wadataa har med sig
qalab -ka redskap, verktyg
dhisme -ha byggnad

la yaabaa blir förvånad
dhuuntaa, dhuumataa gömmer
sig

cidi (subj. form) någon
daaqad -da fönster
xiran stängd
xirnaayeen < *xiran+ahaayeen
jaban sönder, trasig
jabnayd < *jaban+ahayd

awoodaa klarar, orkar, är i stånd,
kapabel
gude/gudo -ha insida
iska dhafaa läter ngt vara (i fred)
hawl -sha arbete
sugaa väntar

aayar långsamt
wareegaa går runt, cirklar

taxaddar leh ayaan u fiirinnay **xaaladda**
derbiyada iyo saqafka guriga.

xaalad -da tillstånd, kondition
saqaf -ka tak

Markiiba shanqar layaab leh ayaan aqalka ka
dhex maqalnay. Waxa ay ahayd khuuro. Mar
qur ah ayaan wada naxnay oo aan baqnay!

shanqar -ta / **shanqadh** -a oväsen
la-yaab -ka överraskning
la-yaab leh konstig, underlig,
överraskande
khuuro -da snarkning
qur -ta en enda, ensam
naxaa blir rädd
baqaa blir rädd, spinger sin väg

Maxaa sameeyey shanqarta?

Wad sheekada.

wadaa för vidare, fortsätter

Kooxo afar afar ah u **shaqeeya**. Waxa aad
iska dhigtaa in aad ka mid ahayd kooxdii
tagtay aqalka oo maqashay shanqartii
layaabka lahayd.

iska dhigaa föreställer sig, låtsas

- Yaa sameeyey shanqarta?
- Ma qof baa sameeyey mise xayawaan?
- Ma waxa uu ahaa ninkii baabuurka lahaa?
- Maxaa dhigay aqalka, dadka ama
xayawaanka?
- Maxaa aad samaysay?
- Maxaa dhacay oo ku xigey?

Hadda qor inta ka hartay sheekada.
Xusuusnow in aad ka mid tahay kooxda
sheekada ku jirtey. Iisticmaal "aniga" marka
aad qoraysid sheekada inta ka dhimman.

haraa stannar, blir kvar, återstår
xusuusnaadaa kommer ihåg
dhimman saknad, som fattas

Falkaab

falkaab -ka *adverbial*

Fiiri weertan:

Si aayar ah ayaa aannu baabuurkii ugu dhuumannay.

"Si aayar ah" waa falkaab. Falkabyada waxa ay sifo ka bixiyaan sida aan wax u samayno. Hoos ka xarriiq falkabyada ku jira weerahan.

sifo -da *kännetecken, beskrivning;*
adjektiv

1. Si degganaan ah ayaan u istaagnay aqalka hortiisa.

2. Dabadeed si aayar ah innaga oo u soonna ayaan ku soo wareegnay aqalkii.

3. Si taxaddar leh ayaan u fiirinnay xaaladda derbiyada iyo saqafka guriga.

Dooroo falkaabka ugu habboon.

1. Sidee baad u soo qaadaysaa shimbir soo qaadaa tar upp
dhaawacan?

dhaawacan *skadad*

2. Sidee baad u qaylinaysaa haddii qayliyaa skriker, ropar
dugsigaagu dhaliyo gool? dhaliyaa gör, skapar, producerar
gool -ka mål

3. Sidee baad u fariisanaysaa masaajidka dhexdiisa?

4. Sidee baad u qaylinaysaa haddii aad cunug -ga litet barn
aragto cunug baabuur ku hor ordaya?

Ciyaar ciyarta falkaabka.

Macallinka ayaa qof idinka mid ah u diraya bannaanka. Dabadeed waxa uu idiin sheegi doonaa falkaab, tusaale "si aayar ah."

Marka uu saaxiibkaa soo noqdo waxa uu kuu
sheegi doonaa in aad samayso waxyaabo kala
duwan. Waxa aad u samaysaa habka
falkaabka. Tusaale, waxa aad u hadli ama u
socon kartaa si aayar ah. Saaxiibkaa waa in
uu maleeyaa falkaabka **uu yahay.**

kuu < *ku+u för dig

hab -ka sätt

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa & Muqdisho 2001: xx–xx

Wadahadallada 90-91

90.0

- Immisa rodol oo timiraan shilin
siisan karayaa?
  - Marmarka qaarkood rodol
badhkii baa shilin lagaa
siinayaa.
- rodol -ka** *pund* | *halvt kilo*
timir -ta *mass. dates* | *dadlar*
siistaa, siisataa *buys, pays* | *köper, betalar*

90.1

- Xaggeed tagaysaa maanta,
Caasha?
  - Meelna tegi maayo, laakiin
waxaan doonayaa inaan cunto
reerka u soo iibiyo.
  - Ma immika?
  - Maya. Kowda.
  - Oo waa immisadii immika?
  - Waa kow iyo tobankii.
  - Xaggeed cuntada ka soo
iibinaysaa?
  - Wuxaan doonayaa inaan
dukaankii Cabdi ka soo iibiyo.
Adigu cunto ma soo
iibsanaysaa?
  - Haa.
  - Ina keen.
-
- Waar, timir ma haysaa?
  - Haa, waan hayaa.
  - Immisa rodol oo timiraan shilin
siisan karayaa?
  - Rodol keli ah.
  - Rodol iyo badh i sii.
  - Adiga maxaan ku qabtaa?
  - Bariis ma haysaa?

- Haa, waan hayaa.
- Waa immisa rodolkii?
- Marmarka qaarkood waa shilin
iyo badh, laakiin immika wuu
jaban yahay oo waa shilin.
- Ma wanaagsan yahay?
- Haa, aad buu u wanaagsan
yahay.
- Rodol badhkii i sii.

90.2

- Timir ma haysaa?
- Haa, waan hayaa.
- Immisa rodol oo timiraan shilin
siisan karayaa?
- Immika waxaad siisan karaysaa
rodol iyo badh, laakiin
marmarka qaarkood waa qaali.
- Oo markay qaaliga tahay
shilinkii waa immisa rodol oo
timir ah?
- Waa rodol badhkii.
- Wallaa!
- Wallaahi!

91.0

- Timirtu miyay jaban tahay
immika?
- Maya, timirtu aad bay u qaalsan
tahay immika.
- Inta u weyn ee shilin laga
siinayaa waa immisa?

91.1

- Waryaa, Xasan, ma timir baad
doonaysaa mise muus?

- Timir baan doonayaa. Timirtu miyay jaban tahay immika?
- Maya, timirtu aad bay u qaalsan tahay immika.
- Inta u weyn ee shilin laga siinayaa waa immisa?
- In nus rodol shilin laga siiyo ayaa laga yaabaa.
- Muuskuna ma sidaasuu u qaalsan yahay?
- Maya, muusku wuu ka jaban yahay.
- Hadda muus baan iibsan maanta.
- Waa hagaag. Intee in le'eg baad doonaysaa?
- Waxaan doonayaa laba midh.

91.2

- Ma timirtaad jeceshahay mise bariiska?
- Waxaan jeclahay timirta.
- Laakiin timirtu aad bay u qaalsan tahay immika.
- Inta u weyn ee shilin laga siinayaa waa immisa?
- Waxaa laga yaabaa in nus rodol shilin laga siiyo.
- Muuskana qimadiisu ma sidaasaa?
- Maya, muusku wuu ka jaban yahay.

Beginning in Somali (1966: 285–292)

Cutubka 8aad

Hadal aan erayo lahayn

Inta aadan akhrin ka hor:

Waxaa Ilaahey awood kuu siiyey in aad awood -da förmåga, kraft samayso waxa aan xayawaanku samayn karin.

Maxaa aad u malaynaysaa in uu yahay?

Waxa aan barannaa hadalka marka aan yar nahay, laakiin xayawaanku ma hadli karaan. Hase yeeshee xayawaanku waxa ay isla hadlaan iyaga oo aan erayo isticmaalin. Waxa aan ugu yeernaa arrintan isla-xiriirka.

Xayawaannadu qaar waxa ay iskula xiriiraan qaylo, dhaqdhaqaaq iyo taabasho.

ugu yeeraa kalla ngt för ngt
xiriir-ka kontakt
islaxiriir -ka kommunikation
iskulá < *is+ku+la med varandra
(is+la) + med hjälp av (ku)
qaylo -da skrik, rop
dhaqdhaqaaq rörelse

Weligaa ma aragtay shinni ku weligaa du ... någonsin wareegeysanaysa hawada? Waxa ay la xiriiraysaa kuwo kale. Qaabka ay wareegga qaab -ka form, mönster, modell u samayso waxa ay u sheegeysaa shinnida inta ay le'eg tahay mängden den kale meesha laga helo cuntada iyo inta ay är lik, hur mycket det finns le'eg tahay.

1. Ma sheegi kartaa xayawaan sameeya
hangar ama ur?
hangar ???

2. Maxaa ay urtaasi u sheegeysaa
xayawaannada kale?

3. Ma sheegi kartaa xayawaan sameeya
dhawaaq hees u eg marka uu farriin
gaarsiinayo kuwa kale?

*u eg lik, som liknar
gaarsiiyaa delivers | överlämnar,
framför budskap*

4. Shimbiruhu dhammaan ma sameeyaan
dhawaaqyo kala duwan? Sababtee ayaa aad
ugu malaynaysaa in ay u sameeyaan
dhawaaqyo kala duwan?

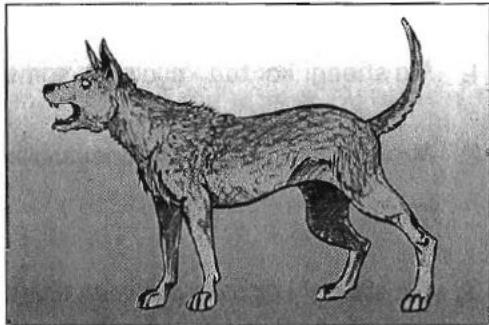
*sababtee + u av vilken orsak
ugu < *u+u
u malaynaya progr. tror*

5. Sababtee baad ugu malaynaysaa in
xayawaannadu farriin isgaarsiiyaan?

isgaarsiiyaa förmedlar till varandra

6. Dadka iyo xayawaanku ma wada xiriiri
karaan? Sheeg tusaalooyin la xiriira waayo-
aragnimadaada.

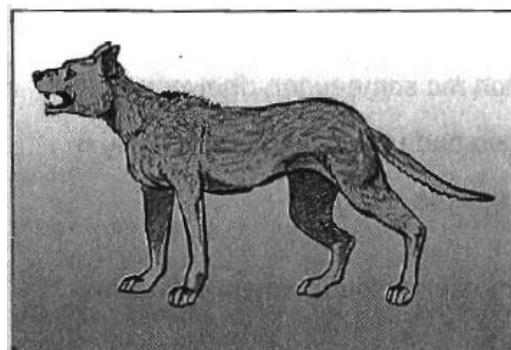
*wada tillsammans, gemensamt
waayo-aragnimo -da erfarenhet*

Si ay ula xiriiraan eeyuhu dadka iyo eeyaha
kale waxa ay isticmaalaan sayntooda,
faruuryahooda, timahooda iyo jirkooda.
Qofka muslimka ahi waxa uu iska ilaaliyaa
taabashada eeyaha. Fiiri sawirradan. Ma
arki kartaa kala-duwanaanshaha u dhexeeyaa
eeyaha?

*ula < *u+la
si + u så att, för att
sayn -ta svans
faruur -ta pl. -yo -ha läpp
timo -ha pl.t. hår, päls

iska ilaaliyaa avhålla sig från, akta
sig för*

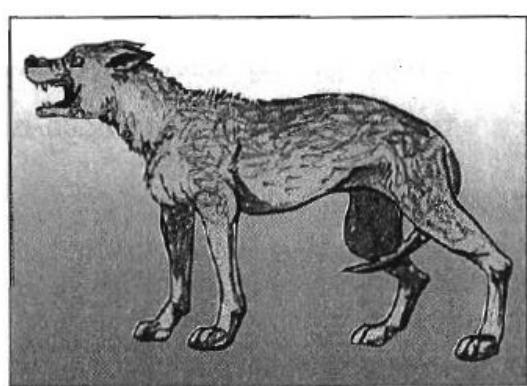
Eygani waxa uu ku hanjabayaan in uu ku qaniini doono. Haddii aad u dhowaato waxaa dhici karta in uu ku qaniino.

hanjabaa *hotar*
qaniinaa *biter*

Eygani waxa uu ku hanjabayaan in uu ku qaniini doono. Laakiin sida oo kale waa uu kaa baqayaa. Waxaa dhici karta in uu ku qaniino ama uusan ku qaniinin.

kaá < *ku+ka för dig
ka baqaa är rädd för
uusan < *uu+aan han/den inte

Eygani aad ayaa uu u caraysan yahay, waana naxsan yahay. Waxaa laga yaabaa in uu difaacayo ilmihiisa. Haddii aad u dhowaatid, waxa hubaal ah in uu ku qaniinayo.

caraysan *arg*
waxaa laga yaabaa in ... *det är möjligt att... / troligt att...*
hubaal -sha *en säker / sannolik sak*

Carruurtu erayo kuma hadlaan marka ay dhashaan. Waa sida xayawaanka oo kale. Laakiin wixa jirta in ay kari karaan in ay nala xiriiraan (muujiyaan baahidooda).

nalá < *na+la med oss
muujiyaa visar, pekar
baahi -da behov

Fiiри sawirkan.

1. Sidee buu cunuggu u gaarsiinayaa hooyadii baahidiisa?
2. Maxaa uu doonayaa ilmuuhu in uu u sheego hooyadiis?

Erayo la'aan xiriir ma samayn kartaa?

la' adj. som saknar
la'aan -ta avsaknad
erayo la'aan utan ord

Koox-koox u shaqeeya. Isku day in aad la xiriirtid waxyaabahan soo socda adiga oo aan hadlin.

b. Waxa aad rabtaa in aad qof soo jeedisid. *soo jeediya vänder sig till ngn Sidee baad oranaysaa?*

t. Waxa aad taagan tahay dariishada gurigaaga. Saaxiibkaa oo taagan laamiga ayaa raba in aad raacdid. Tusi in aadan bixi karin oo ilig ku xanuunayo.

laami -ga *asfalt, asfaltered väg*

j. Walaashaa ayaa ku warsatay in aad baahan tahay iyo in kale. Waxa aad doonaysaa in aad u sheegto in aad dheregstan tahay. Sidee baad ugu sheegi kartaa adiga oo aan la hadlin iyada?

warsadaa *frågar*
baahan *hungrig*
iyo in kale eller *tvärtom, eller inte*
dheregstan *mätt*

x. Ka feker waxyaabo kale ee aad erayo la'aan ku muujin kartid. Weydii saaxiibbadaa in ay kuu sheegaan waxa aad leedahay.

kuú < *ku+u *till dig*

Cilmiga Bulshada, Fasalka 4aad, Hargeysa ???? & Muqdisho 2011: 9–12

Wadahadallada 92-93

92.0

- Goormay jebi doontaa timirtu?
jabaa blir billigare
- Kolka dagaalka Cadan ka socdaa
joogsado.
timir -ta dadlar
dagaal -ka strid, krig
- Siduu dagaalka Cadan ka socdaa
qiimadda timirta wax u
yeelayaa halkan?
ka socdaa pågår (någonstans)
qiimad -da pris
- Doonyaha Basra ka imanaya
ayaan Cadan joogsan karayn si
ay alaabtay u baahan yihiin u
qaataan.
doon -ta, pl. -yo båt

92.1

- Timirtu immika ma qaali baa?
- Haa, waa qaali.
- Goormay jebi doontaa?
- Waxay jebi doontaa kolkuu
dagaalka Cadan ka socdaa
joogsado.
- Oo dagaalka Cadan ka socda
siduu qiimadda timirta waxa u
yeelayaa halkan.
- Doonyaha Basra ka imanaya
ayaan Cadan joogan karayn si
ay alaabtay u baahan yihiin u
qaataan.
- Oo waa maxay alaabtay u
baahan yihiin?
- Dee, waxay u baahan yihiin biyo
iyo unto.
- Haddaa timirta beri dambaan
iibsan doonaa.
haddaa då, i så fall, därmed, därftör
beri dambaan = beri dambe baan
beri dambe en annan gång (i framtiden), nästa
gång
- Waa hagaag.

92.2

- Waar, timirtu immika miyay
jaban tahay?
- Maya, aad bay u qaalsan tahay.
- Inay jabto ma laga yaabaa?
- Haa. Hadduu dagaalka Cadan
ka socdaa joogsado way jebi
doontaa.
- Oo ma doonyahaan Cadan
joogsan karayn si ay alaabada
ay doonayaan u qaataan?
- Haa.

jabaa, jabtaa *blir billigare*
laga yaabaa in *det är troligt / möjligt att*

93.0

- Qiimaddu hoos miyay u dhici
kolkuu dagaalku joogsado?
- Haa, hadday dabayshu
hagaagsan tahay. Doonyuhu
dabaysha kama hor tegi karaan.

hadday = **haddii ay om** (*den*)
hagaagsan *ordentlig, fördelsam*

ka hor tagaa *går emot (vinden)*

93.1

- Waryaa, Cali, timirtu ma qaali
baa immika?
- Haa. Waa qaali.
- Oo waayo?
- Cadan buu dagaal ka socdaa.
- Qiimaddu hoos miyay u dhici
kolkuu dagaalku joogsado?
- Haa, dabayshu hadday
hagaagsan tahay.
- Ma doonyahaan dabaysha ka
hor tegi karayn?
- Haa, doonyuhu dabaysha kama
hor tegi karaan.

93.2

- Waxaa halkaa soo socda ma doonyaa?
- Haa, waa doonyo.
- Xaggay ka yimaaddeen ma garanaysaa?
- Waxa laga yaabaa in ay Cadan ka yimaaddeen.
- Cadan miyaan lagu dagaalamayn?
- Haa, waa lagu dagaalamayaa.
- Oo ma timir bay sidaan mise sonkor?
- Waxay sidaan sonkor iyo shaah.
- Timirta ma Cadan baa laga keenaa mise Basra?
- Doonyahaa Basra timirta ka keena ayaa Cadan soo mara.
- Ma kolkuu dagaalku joogsado ayey timirtu iman.
- Haa, hadday dabayshu
hagaagsan tahay. Doonyuhu dabaysha kama hor tegi karaan.
- Markaa qiimadda timirtu hoos bay u dhici doontaa.
- Haahey.

halkaa = **halkaas där**
ma doonyaa = **ma doonyo baa är det båtar?**

miyaan < **ma+aya+aan** (FOC) *inte?*
 neg. sats med fokus > alltid reducerad konj.

sidaa, siddaa *för (med sig), transporterar*

kolkuu = **kolka uu nära (det)**
iman = **iman doontaa**

markaa = **markaas då**

Beginning in Somali (1966: 293–299)

Cutubka 9aad

Tukihii oommaanaa

Ma waxa aad doonaysaa in aad akhriso sheeko ku saabsan tukihii oommaanaa?

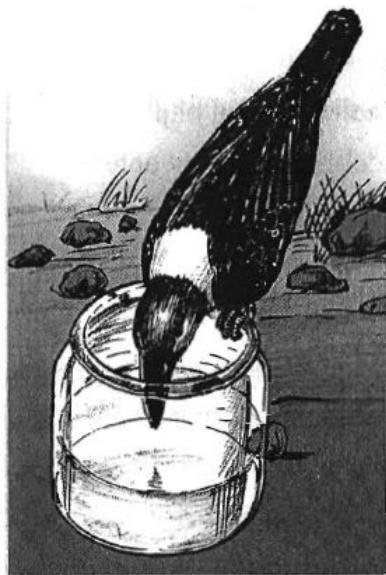
tuke -ha *crow | korp, kråka*
oomman *törstig*

Sheekadan run ma aha. Waxaa carruurta madadaalo uga dhigi jirey dadkii hore.

uga dhigaa *skapar något av något för någon*
madadaalo -da *underhållning*

Maalin ayaa tuke aad u oomay. Biyo ayaa uu meel kasta ka fiiriyey laakiinse waa uu waayey.

oomaa *blir törstig*
waayaa *kan inte (hitta)*

Ka dib waxa uu arkay dheri ay biyo ku jiraan. Aad ayuu u farxay. Waxa uu ku dul degay dherigii isaga oo filayey in uu ka heli doono biyo uu ka dhergo. Waxa uu dherigii ka helay biyo yar. Waxa uu damcay in uu biyaha ka cabbo. Waxa uu geliyey dherigii qoortiisii, laakiinse waa uu gaari waayey biyihii.

dheri -ga *kärl*
farxaa, faraxdaa *blir glad*
qoor -ta *hals*
degaa *landar, slår sig ner*
filaa *tror*
dhergaa *blir mätt*
damcaa *önskar, vill*
gaaraa *när, uppnår, når fram*

Waxa uu ku fekeray inuu dheriga soo qalloociyo. Waxa uu ogaahey haddii uu dheriga soo qalloociyo in biyaha yari ay soo daadan doonaan. Waxa uu ogaahey inuu heli doono in yar oo biyo ah. Madaxa ayuu dherigii ku riixay hase yeeshay waa uu dhaqaajin waayey waayo dheriga ayaa cuslaa.

qalloociyaa böjer, lutar, välder

daataa, daadataa rinner ut

riixaa trycker

dhaqaajiyaa flyttar, sätter i rörelse

Waxa uu bilaabay in uu fikrad kale keeno. Tukihii waxa uu arkay dhagxaan u dhow. Xabbaad-xabbaad ayuu u soo qaaday dhagxaantii oo waxa uu ku dhex riday dherigii. Waxa uu arkay in biyihii soo dhowaanayaan. Markii uu dhagxaantii ku guray dherigii, biyihii si tartiib ah ayey kor ugu soo kaceen. Tukihii oommanaa halkaas ayuu biyihii ku cabbey ilaa uu oonkii ka ba'ay.

soo qaadaa lyfter

ridaa kastar ner

dhowaadaa närmar sig, kommer

närmare

guraa samlar ihop

ugu < *u+u

kacaa stiger

oon -ka törst

ba'aa blir förstörd; **ka ba'aa** (problem)

går över, (fläck) går bort

Dulucda casharka:

duluc -da syfte, poäng, sensmoral
cashar -ka lektion, kapitel

dadaalaa anstränger sig, strävar,
kämpar

dadaalaa anstränger sig

suuragal -ka möjlighet

adag stark

qabtaa håller, tar, griper, fångar

Dadaalaa waa gaaraa.

Haddii aad dadaasho, waxaa suuragal ah in aad samayso shay marka hore u eg samayntiisu in ay adag tahay.

Ku qor run, been ama ma aqaan.

1. Dhulkan waxa jirta abaar. abaar -ta *torka, missväxt*
2. Ugu horrayntii tukihii waxa uu isku dayey isku dayaa *försöker*
in uu dherigii ka buuxiyo dhagxaan.
3. Ra'yigii labaad ee tukaha waxa uu ahaa in ra'yi -ga *idé, åsikt*
fuulaa *klättrar upp på*
uu fuulo dherigii.
4. Tukuhu ma lahayn xoog uu ku fuulo
dheriga.
5. Tukihii waxa uu dherigii ka buuxiyey
dhagxaan.
6. Roob ayaa kor u soo qaaday biyihii dheriga
ku jirey.

Fiiri qaybaha sheekada.

qayb -ta *del*

Sheekadani waxa ay leedahay afar qaybood.

1. Qaybtee baa noo sheegaysa in uu oomay
tukihii?
2. Qaybtee baa noo sheegaysa in tukuhu
helay dheri biyo ku jiraan?
3. Qaybtee baa noo sheegaysa sidii tukuhu xalliyyaa *lösar*
mushkilad *svårighet, problem*
u xalliyey mushkiladdiisi?

- Sheekada wax baan ka faa'iidaysannay.   *ka faa`iideystaa drar nytta av, lär sig något av*
- Sheeg waxa aan ka faa'iidaysannay.
- b. Noloshu aalaa waa ay adag tahay.   *aalaa vanligtvis, ofta*
- t. In aan la rajo dhigin.   *rajo hopp*
- j. In dhagxaantu biyaha ay ku quusaan.   *quusaa sjunker*

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa & Muqdisho 2001: 51–53

Dawaco iyo dafo

Halkan waxaa ah sheeko kale ee khiyaali ah.
Ka soo saaro erayga saxa ah ee erayada
bilaha ku jira. Dabadeed qor.

ka soo saaraa plockar ut
bil -sha, pl. bilo -aha parentes

Ayaan hore waxa (jirtey/jira) dawaco
khiyaano badan. Si daran ayey u baahnayd.
Waxa ay aragtay dafo geed ku kor fadhida.
Dafadu waxa ay afka ku haysatay cad yar oo
(hib/qori) ah.

ayaan -ta dag, tid, gång
dafo -da hök, falk
khiyaano -da lurendrejeri,
bedrägeri, trick
daran dålig, här: allvarlig
baahan hungrig
cad -ka bit
qori -ga trä, vapen
cod -ka röst
bal bara, helt enkelt

Dawacadii waxa ay (aadday/aadayaa)
geedkii oo waxa ay la hadashay dafadii.
Waxa ay ku tiri, "Haddii codkaagu qurux
badan (yahay/yihin) sida aad u qurux badan
tahay, waxa aad ku fiican tahay ciyaarta iyo
heesidda." Dafadii ma aysan siin wax (hadal/
jawaab) ah. Dawacadii waxa ay ku tiri
dafadii, "Bal ii hees aan ku maqlee."
Islamarkaasna dafadii geedka fuushanayd
waa ay faraxday, waxa ayna furtay afkeedii
si ay u heesto.

maqlee = maqlo ee

Markii ay heestii bilowday, cadkii hilibka
ahaa ayaa ka soo dhacay. Dawacadii waxa ay
(cuntay/cunay) hilibkii. Intaas ka dibna waa
ay carartay.

cararaa springer, flyr

Mararka qaarkood waxaa dhici karta in
dadku naga sheegaan waxyabo fiican si ay
noo khiyaanaan. Waa in aanan aamminin wax
waliba ee naloo (sheego, sheeg).

aammin -ka tro
aammina litar på

naloo < *la+na+u

Sida loo qoro sheeko aan run ahayn.

Fiiri mar kale sheekadii tukihii oommanaa.

Sida loo sheegay waa sidan:

1. Ugu horrayntii tukaha waxaa haysatey mushkilad.

2. Dabadeed tukihii waxa uu isku deyey in uu xalliyo mushkiladdii laakiin kuma uusan guulaysan.

ku guulaystaa lyckas med ngt

3. Ugu dambayntii waxa uu ku guulaystey in uu xalliyo mushkiladdii haysatay.

4. Waxa aan ka barannay sheekadan dersi. *dersi -ga lektion*

Sheekooinka khiyaaliga ah oo dhan waxaa loo dhigaa sidaas.

Qor sheeko khiyaali ah.

Fiiri sawirradan. Kala sheekayso sheekada saaxiibkaa. Dabadeed qor sheekada. Xusuuso in aad isticmaashid astaamaha hadalka. Markii aad qortid sheekada qor dersiga laga baranayo.

*kala sheekaystaa pratar med ngn
om ngt
astaamaha hadalka skiljetecken*

Dawacadii iyo cantallaygii

cantallay -ga *stork*

timaaddid 2.sg. konj.
casho -da *kvällsmat, middag (på
kädden)*
ku < *ku+u åt dig, för dig

Dulucda casharka:

reebaa *utelämnar*
ka reeban *förbjudet för ngn*

Waxaa qofka muslimka ah ka reebban in uu
dadka kale khiyaano.

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa & Muqdisho 2001: 54–56

Wadahadallada 94-95

94.0

- Markaa waxaad leedahay qiimaddu saray u
sii kici intaanay hoos u dhicin.
- Nasiibdaranteenna, haa. Wuxa laga yaabaa
inaad sugto waxoogaa intaanad timir iibsan.

saray < sare baa ay
kici = kici doonaa
intaanay < intii aanay

94.1

- Cali, xaggeed tagaysaa?
- Suuqii baan tagayaa.
- Maxaad ka doonaysaa?
- Timir baan ka soo iibsanayaa.
- Hadda timirtu waa qaali immika.
- Waa imisa rodolkii?
- Waa shilin iyo badh.
- Ma laga yaabaa inay qiimaddeedu hoos u
dhacdo?
- Maya.
- Markaa waxaad leedahay qiimaddu saray u
sii kici intaanay hoos u dhicin.
- Nasiibdaranteenna, haa. Wuxa laga yaabaa
inaad sugto waxoogaa intaanad timir iibsan.
- Ma dhowr bilood mise in ka dhow?
- Wuxa laga yaabaa inay amba bil amba laba
timirtu qaali ahaato.
- Hadda muus baan iska iibsan.

iska only / bara

94.2

- Timirtu immika ma qaali baa?
- Haa, waa qaali.
- Intii berigii hore miyay ka qaalisan tahay?
- Berigii hore intee rodolka la siin jiray?
- Wuxa la siin jiray nus rodol.
- Hadda immika aad bay uga qaalisan tahay
inta.

- Sonkortuna ma qaali baa?
- Maya, way jaban tahay sonkortu immika.
- Shaahuna?
- Isna waa wax jaban.

95.0

hadday < haddii ay

- Malaha waa inaan sugaa kol hadday timirtu sida u qaalisan tahay immika.
- Muuskaa jaban ee iibso.
- Intee shilin la iga siinayaa?
- Toban amba laba iyo tobantoban.

95.1

- Caasha, timirta xaggee lagu iibiyaa?
- Wuxuu lagu iibiyaa sekeddaa sekeddan ka soo hor jeedda.
- Ma dukaanka Jaamac?
- Haa, laakiin timirtu waa qaali immika.
- Waa immisa rodolkii?
- Waa laba shilin iyo nus.
- Inay jabto ma laga yaabaa?
- Haa, markuu dagaalka Cadan ka socda joogsado.
- Malaha waa inaan sugaa kol hadday timirtu sida u qaalisan tahay immika.
- Muuskaa jaban ee iibso.
- Intee shilin la iga siinayaa?
- Toban amba laba iyo tobantoban.
- Hadda muus baan iska iibsan. Halka lagu iibiyoo ma taqaan?
- Maya, laakiin waxaan u malaynayaa in shookiga agtiisa lagu iibiyoo.
- Mahadsanid.
- Adaa mudan.

adaa < adiga baa
mudan worthy / värd, värdig

Beginning in Somali (1966: 300–306)

Cutubka 10aad

Iskaander

Akhri sheekadan gaaban, fiirina xigmadda ku jirta.

xigmad -da *vishet, visdom, klokhet, gott omdöme, förstånd*

Nin Iskaander la oran jirey ayaa wuxuu soo maray magaalo ay isaga dambeeyaan maamulkeeda toddoba boqor oo is dhalay. Markii uu dhintay kii ugu dambeeyey ayey dadkiisii yiraahdeen, "Boqorradii toddobada ahaa firkoodii cidi ma ka joogtaa?"

soo maraa *passerar genom*
isaga < *is+u+ka
maamul -ka *styre, förvaltning*
boqor -ka *kung*
is dhalay *fött varandra, är föräldrar och barn till varandra*

Iskaander ayaa yiri, "Waxa aan u malaynayaa in uu jiro nin. Sababtoo ah waxa uu booqdaa qubuurahooda maalin waliba."

fir -ka *ursprung, släkte*
cidi (subject form) *någon*

Ninkii ayaa uu qubuuraha ka raadiyey. Iskaander waxa uuna ku yiri, "Maxaa aad qubuuraha ka doontaa?"

booqdaa, booqataa *besöker*
qubuuro -ha *gravar, kyrkogård*

Waxa uu ninkii ku jawaabey, "Waxa aan doonayey in aan kala sooco lafihii boqorrada iyo kuwii addoontoodii. Laakiin waxa aan arkay in ay isku mid yihiin."

# # #
kala soocaa *skiljer åt*
laf -ta *ben, benknota*
addoon -ta (coll.) *slavar*

Iskaander waxa uu ku yiri: "Ma jeceshahay in la soo celiyo boqortooyadii aabbayaashaa iyo sharaftoodii?"

celiyaa återförläggning
boqortooyo -da kungarike
sharaf -ta ära, heder

Ninkii quburaha booqan jirey waxa uu ku jawaabay, "Haa, haddii aad ii ballan-qaadaysid waxa aan rabo."

ballan -ka löfte
ballanqaadaa lovar

Iskaander waxa uu ku yiri, "Oo maxaa ay tahay waxa aad rabto?"

Waxa uu ugu jawaabay, "Waa nolol aan dhimasho lahayn iyo dhallinyaronnimo aan gabow lahayn iyo hodonnimo aan faqri ka dambayn iyo farxad aan murugo ka dambayn."

dhimasho -da döende, död, att dö
dhallinyaro -da ungdom
gabow -ga ålderdom
faqri -ga fattigdom
murugo -da sorg

Waxa uu Iskaander ku yiri, "Ma awoodo arrintaas."

awoodaa är i stand

Waxa uu ninkii ku jawaabay, "Haddaba iga tag. Arrintaas ciddii awoodda ayaa aan doonayaaye. Waxaa awood u leh Alle oo keliya."

haddaba då, i så fall
cid -da folk, person(er)
awood u leeyahay har styrka, har
förmåga att
oo keliya bara

Dulucda sheekada: Ilaahey ayaa laga helaa arrimaha ninku cadsaday.

codsadaa ber om ngt

Akhri weerahan.

Ku qor run ama been.

1. Iskaander waxa uu ku noolaa magaalo ay maamuli jireen toddoba boqor.
2. Boqorrada oo dhammi waa ay noolaayeen.

3. Iskaander waxa uu ka soo farcamay ka soo farcamaa ???
boqorrada.
4. Iskaander waxa uu soo booqan jirey
qubuuraha maalin waliba.
5. Waxaa isku qasmay lafihi boqorrada iyo
kuwii adoontoodii.
6. Iskaander waxa uu doonayey in la kala
sooco lafihi isku qasnaa.
7. Ninkii waxa uu u ballan-qaaday in uu
caawiyo Iskaander haddii uu siiyo lafihi.
8. Ninkii waxa uu rabey nolol aan dhammaanayn ta slut
dhammaanayn.
9. Ninkii waxa uu oggolaaday in uu caawiyo
Iskaander.
10. Iskaander waxa uu noqday boqor.

Samee erayo cusub.

Fiiri weertan.

Waxa aan doonayaa in aan dib u soo saaro dib u igen, på nytt
lafihi boqorrada iyo kuwii addoontoodii.

Dib waa horgale. Macnaheedu waa mar kale.
Sida darteed dib u saar micnaheedu waa
mar kale oo wax lagu dhaqaaqay. Erayo
badan oo cusub ayaa aan ka samayn karnaa
horgalayaasha.

sida darteed där för
ku dhaqaaqaa utför
horgale -ha prefix, framförställa
partikel

Fiiri weerahan. Waa maxay micnaha erayada leh khadka madow? khad madow *svart bläck, tusch*

1. Waxa aan soo hilmaamay in aan soo qaato hilmaamaa *glömmmer*

lacagtaydii. Waa in aan **dib** ugu noqdaa gurigaygii.

haween -ka *kvinnor*

haween -ta *kvinna*

khaldamaa *gör ett misstag*

tidcaa *flätar, stickar*

2. Haweentu waa ay khaldantay markii ay

tidcaysay dharka. **Dib** ayaa ay ugu noqotay

shaqadeedii tidcidda.

3. Taasi waa sheekada aan ugu jeclahay.

Fadlan **mar kale** ii sheeg.

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa & Muqdisho 2001: 57–60

Wadahadallada 96-97

96.0

- Muuskani aad buu u wanaagsan yahay,
aadna wuu u jaban yahay.
- Muuska ma debedda laga keenaa sida
timirta?
- Maya. Soomaaliya ma soo waariido
muuska. Way dirtaa.

96.1

- Timir ma haysaa?
- Haa, waan hayaa.
- Waa immisa rodolkii?
- Waa laba shilin iyo nus.
- Aad bay u qaalsan tahay.
- Muuskaa ka jaban oo muus ma
doonaysaa?
- Waa immisa rodolka muuska ahi?
- Waa shilin iyo nus.
- Hadda laba rodol oo muus ah i sii.
- Waa hagaag.

96.2

- Ma sonkor baa doonaysaa mise muus?
- Waxaan doonayaa muus.
- Intee in le'eg baad doonaysaa?
- Laba rodol baan ka qaadan hadduu
wanaagsan yahay.
- Muuskani aad buu i wanaagsan yahay,
aadna wuu u jaban yahay.
- Hadda laba rodol iyo nus i sii oo muuska
la debedda laga keenaa sida timirta?
- Maya, Soomaaliya ma soo waariido
muuska, way dirtaa.
- Xaggay u dirtaa?

- Waxay u dirtaa Talyaaniga.
- Ma muus badan bay Soomaaliya dirtaa
mise in yar?
- Muus badan bay dirtaa.
- Ma Talyaaniga oo keliya ayay u dirtaa
mise meela kalena way u dirtaa?
- Talyaaniga oo keliya ayay u dirtaa.

97.0

- Muuska xaggee laga beeraa Soomaaliya,
ma xagga woqooyi mise xagga
koonfureed?
- Waxaa laga beeraa xagga koonfureed oo ay
yihiiin beero waaweyni.

97.1

- Ma muus badan baa Soomaaliya laga
beeraa?
- Haa, muus badan baa laga beeraa.
- Xaggee laga beeraa, ma xagga woqooyi
mise xagga koonfureed?
- Waxaa laga beeraa xagga koonfureed oo ay
yihiiin beero waaweyni.
- Beeraha waaweyn ma Soomaali baa leh
mise Talyaani?
- Badanaa Soomaali baa leh, badanaa
Talyaani.
- Dowladduna ma qaar bay leedahay?
- Mayi.
- Oo muusku ma sida timirtuu u qaalisan
yahay mise wuu ka jaban yahay?
- Waxoogaa buu ka jaban yahay.
- Waa immisa rodolka muuska ahi?
- Waa nus shilin.
- Rodolka timirta ahina waa immisa?
- Rodolka timirta ahi waa laba shilin, laakiin
waxa laga yaabaa in ay jabto beri dhow.

97.2

- Muuska xaggee laga beeraa Soomaaliya?
    Ma xagga woqooyi mise xagga
    koonfureed?
- Xagga koonfureed baa laga beeraa.
- Oo halkaa ma beero waaweyn baa ah?
- Haa, waxa ah beero aad u waaweyn.
- Oo muuska miyay dirtaa Soomaaliya?
- Haa, badankiisa waxay u dirtaa
    Talyaaniga.

Beginning in Somali (1966: 307–313)

Cutubka 11aad

Cabdi Beenlow

(3.8.1 > 4.11)

Waxa aad akhrinaysaa sheeko khiyaali ah ee Soomaaliyeed.

khiyaali -ga myth, fantasi, illusion
▪ myth, phantasy, illusion

Inta aadan akhrin ka hor:

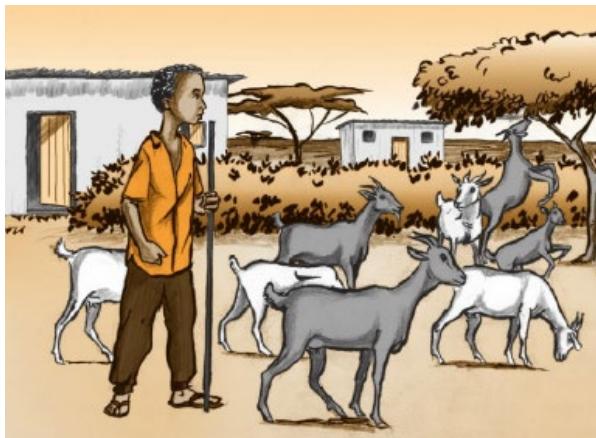
beenlow -ga lögnare, lögnhals ▪
liar

1. Fiiri cinwaanka sheekadan. Maxaa aad u malaynaysaa in ay ku saabsan tahay?

aadan < aad+aan du+inte ▪
you+not
cinwaan -ka rubrik ▪ heading,
title

2. Maxaad u malaynaysaa in dersiga laga baranayo sheekadan uu noqon doono?

dersi -ga lektion ▪ lesson
noqon doono kommer att
bli/vara, kan vara ▪ will be,
may be

Cabdi waxa uu ahaa wiil reer-miyi ah. Waxa uu raaci jirey ari. Maalin isaga oo ari la jooga meel guriga agtiisa ah ayaa uu damcay in uu been u sheego dadka tuulada joogey.

isaga oo circumstance when he |
när han
damcaa önskar, vill, får lust |
wishes, wants

Markaa ayaa uu yiri, "Hayaay! Hayaay! Waa waraabe!" Muddo yar ka dib ayaa waxa ku soo orday dad ulo iyo warmo sita. Markii ay u yimaadeen ayuu ku qosley oo uu ku yiri, "Been weeye ee waraabe ma jiro." Dadkii iyaga oo aad u caraysan ayey guryahoodii ku noqdeen.

hayaay! hjälp! ▪ help!

muddo -da period of time |
period, tidsintervall
sita bärande

caraysan arg ▪ angry
ku noqdaa återvänder till ▪
returns to

Maalintii dambe Cabdi oo arigii la jooga ayaa waxa u yimid waraabe run ah. Waxa uu cunay arigii qaar ka mid ah. Cabdi sidii maalintii hore ayaa uu u qayliyey "Hayaay! Hayaay! Waa waraabe!"

Dadkii tuulada degganaa ayaa maqlay qayladiisii. Laakiin qofna uma soo bixin oo waxa la yiri, "Waa beentiisii hore ee naga daaya." Halkaasna ari badan ayaa waraabihii ku laayey.

Dulucda casharka: Beentaada hore runtaada dambe ayey u daran tahay.

**Cabdi oo circumstance when
Abdi l nær Abdi**

qaylo -da rop, skrik • scream
qofna ingen • nobody
bixin pret.konj. kom ut • came
 out av baxaa
ka daayaa lämnar i fred • leave in
 peace, leave alone
halkaasna och därmed • and
 therefore
laayaa dödar, slår ihjäl
duluc -da sensmoral • motto,
 moral
u daran dålig för, skadlig för

Ka jawaab su'aalahsan

1. Maxaa uu Cabdi u sheegay beenta?
2. Markii dhurwaagu yimid maxaa Cabdi loo kaalmayn waayey?
3. Sheekadani maxaa ay inoo faa'iidaynaysaa?

dhurwaa -ga hyena
kaalmeeyaa hjälper, stöttar •
 helps, supports, assists

u faa'iideeyaa är nyttig för • is
 useful to

4. Weligaa sida Cabdi ma samaysay? Maxaa aad samaysay?

Rasuulka (NNKH) waxa uu yiri, "Beentu waxa ay ka mid tahay calaamadaha qofka Munaafqa ah lagu yaqaan."

weli -ga någonsin • ever /
weligaa du+någonsin •
you+ever

rasuul -ka profet • prophet
calaatmad -da tecken • sign

munaafqa skenhelig person
ku yaqaannaa känner igen ngn
på ngt • recognizes sb by sth

Falkaabyo

falkaab -ka adverbial

Fiiri weerahan. Immisa falkaab ayaa aad ka heli kartaa?

1. Libaaxii waxa uu cod weyn ugu qayliyey qayliyaa skriker, ropar dhurwaagii.

2. Duqdii waxa ay si toos ah ula hadashay duq -a gammal man • old man
gabadhii. duq -da gammal kvinna • old woman

3. Hooyadii waxa ay u qaadday ilmihi si wanaagsan.

4. Dadkii tuulada waxa ay si degdeg ah u ordeen si ay u kaalmeeyaan Cabdi.

Qor sheeko khiyaali ah

Qor sheeko gaaban ee ku saabsan qof sheegay been iyo dhibaatooyinka ay dhalisay.

dhibaato svårighet, problem |
difficulty, problem
dhaliyaa förorsakar, utlösare

Farbarasho

Si taxaddar leh u qor hannaanka far- barashada.

farbarasho -da välskrivning,
träning att skriva • learning to write, calligraphy

taxaddar -ka noggranhet,
varsamhet • attention, care
hannaan -ka form, figur • shape

wiil

wiyil

wiyil -ka noshörning

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Muqdisho 2001: 62-65

Cabdi Beenaale

Inta aanad akhrin ka hor:

1. U fiirso cinwaanka sheekadan. Maxaa aad u malaynaysaa in ay ku saabsan tahay?
2. Maxaa aad u malaynaysaa in casharka laga baranayo sheekadani uu noqon doono?

beenaale -ha lögnare, lögnhals • liar

aanad < aan+aad inte+du • not+you

cashar -ka lektion • lesson

Cabdi waxa uu ahaa wiil reer-miyi ah. Waxa uu raaci jirey adhi. Maalin isaga oo adhigii la jooga meel guriga agtiisa ah ayaa uu damcay in uu been u sheego dadka tuulada joogey.

Dabeeto ayaa uu yidhi, "Hayaay! Hayaay! Waa waraabe!" Muddo yar ka dib ayaa waxa ku soo yaacay dad ulo iyo warmo sita. Markii ay u yirmaadeen ayuu ku qosley oo uu ku yidhi, "Been baan sheegayey ee waraabe ma jiro."

dabeeto sedan, då • then

yaacaa springer, flyr (många) • runs, flees (in large numbers)

Dadkii iyaga oo aad u cadhaysan ayaa ay guryahoodii ku noqdeen.

Maalintii dambe Cabdi oo adhigii la jooga ayaa waxa u yimid waraabe run ah. Waxa uu cunay adhigii qaar ka mid ah. Cabdi sidii maalintii hore ayaa uu u qayliyey "Hayaay! Hayaay! Waa waraabe!"

Dadkii tuulada degganaa ayaa maqlay qayladiisii. Laakiin qofna uma soo bixin oo waxa la yidhi, "Waa beentiisii hore ee naga daaya." Halqaasna adhi badan ayaa waraabihii ku laayey.

Dulucda casharka: Beentaada hore runtaada dambe ayaa ay u daran tahay.

Ka jawaab weydiimahan

weydiin -ta fråga • question

1. Maxaa uu Cabdi u sheegay beenta?
2. Markii waraabihii yimid maxaa Cabdi loo kaalmayn waayey?
3. Sheekadani maxaa ay inoo faa'iidaynaysaa?

4. Weligaa sida Cabdi ma samaysay? Maxaa aad samaysay?

Rasuulka (NNKH) waxa uu yidhi, "Beentu waxa ay ka mid tahay calaamadaha qofka Munaafaga ah lagu yaqaan."

Falkaabyo

U fiirso weedhahan. Immisa falkaab ayaa aad **u fiirsadaa tittar noga** • looks closely ka heli kartaa?

1. Libaaxii waxa uu cod weyn ugu qayliyey waraabihii.
2. Habartii waxa ay si toos ah ula hadashay gabadhii.
3. Hooyadii waxa ay u qaadday ilmihii si wanaagsan.
4. Dadkii tuulada waxa ay si degdeg ah u ordeen si ay u kaalmeeyaan Cabdi.

Qor sheeko

Qor sheeko gaaban oo ku saabsan qof sheegay been iyo dhibaatooyinka ay dhalisay.

Farbarasho

Si taxaddir leh u qor hannaankan farbarashada.

wiil

wiyil

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa 2001: 62-65

Wadahadallada 98 iyo Qoraalka A1

98.0

- Beerahaa waaweyn yaa leh?
- Qaarna waxaa leh Soomaali, qaarna dad
ajnabi ah.

98.1

- Muuska xaggee laga beeraa?
- Waxaa laga beeraa beero waaweyn oo
xagga koonfureed ah.
- Oo beerahaa waaweyn yaa leh?
- Qaarna Soomaali baa leh, qaarna dad
ajnabi ah.
- Oo dadka ajnabiga ahi waa ayo?
- Waa Talyaani.
- Beerahaa wax kale miyaa laga beeraa?
- Maya.

98.2

- Muuska iyo timirta kee jaban immika?
- Waxaa jaban muuska.
- Waayo?
- Cadan baa lagu dagaalmaya oo doonyaha
Basra ka imanaya ayaan Cadan joogsan
karayn si ay alaabada ay u baahan yihiin
u qaadataan.
- Oo waa maxay alaabada ay u baahan
yihiin.
- Waxay u baahan yihiin cunto iyo biyo.

98.3

- Waar, raggaasi waa ayo?
- Qaarna waa Maraykan, qaarna waa Ruush.
- Oo kuwa Maraykanka ahi maxay qabtaan?
- Waa Biiskoorka.

Biiskoorka Peace Corps

- Kuwa Ruushka ahina?
- Kuwaasi waa darawallo.

A1

Haddaad Toom aragto waad jeelaan
doontaa.

Waa lix iyo labaatan jir.

Wuxuu ka yimid Koloraado.

Af Ingiriisiguu ka dhigaa Muqdisho.

Wuxuu ka dhigaa iskuulka Booliska.

ká **dhigaa**, **dhigtaa** teaches sth in/at
| undervisar i ngt i/på/vid

1. Toom waa immisa jir?
2. Xagguu ka yimid?
3. Muqdisho muxuu ka qabtaa?

Beginning in Somali (1966: 314–317, 329-330)

Cutubka 12aad

Cigaal Shiidaad iyo colkii

(So3.xx > 4.13)

Inta aadan akhrin ka hor

cigaal -ka turban

Weligaa ma maqashay Cigaal Shiidaad?

shiidaad -da tröttsamt, tråkigt
arbete

Nin sidee ah ayaa uu ahaa?

col motståndare, fiende

Sheekadan aad akhrin doontid waa nooceee?

Beri hore waxa jiri jirey nin la oran jirey Cigaal Shiidaad. Cigaal waxa uu ahaa nin fulay ah oo wax kasta ka baqa. Maalintii dambe ayaa raggi qabiilkiisa ahaa oo dhammi ay dagaal tageen oo qabiillo kale ay la dagaallameen, laakiin Cigaal gurigii ayaa uu ku haray oo in uu dagaal tago waa uu ka baqay.

fulay -ga fegis
ka baqaa är rädd för ngt
qabiil -ka släkt, klan

dagaal krig, strid
dagaallamaa strider, krigar
haraa stannar kvar • remains

Maalintaas ka dib, Cigaal waxa uu maqlay in raggi qabiilkiisa ahaa la jebiyey, colkiina ay isaga ku soo socdaan oo ay doonayaan in ay dilaan. Haweentii uu qabey ayuu ka codsaday in ay caws ku duuduubto oo marka uu colku soo gaarana ay u sheegto in uu dhintay.

jebiyaa bryter, besegrar • breaks,
defeats

qabaa gifter sig med ngn
ka codsadaa ber ngn om ngt • asks
sb for sth
caws -ka stråmatta • straw mat
duuduubaa kröker, gör lockig

Haweeneydiisii sidii ayey yeeshay oo inta ay caws ku duuduubtay ayey dhinac fariisatay oo ay ku barooratay, "Cigaal Shiidaad oo col hortii go'ay."

baroortaa, -ataa sörjer, gårer över
hortii före, inför
go'aa dör

Cabbaar yar ka dib ayaa colkii soo gaaray reerkii maqleenna baroortii haweeneydii Cigaal.

cabbaar en stund
baroor -ta sorg, gråt

Colkii fardihii ayey ka soo degeen oo ay u soo dhawaadeen goobtii ay gabadhu fadhidey, dabadeedna waxa ay weydiyeen waxa ku dhacay. Haweeneydii waxa ay colkii u sheegtay in ninkeedii Cigaal uu dhintay.

Abbaanduulihii colka ayaa gabadhi weydiyey goorta uu ninkeedii dhintay. Intii ay jawaabtii soo waddey ayaa Cigaal cawskii uu ku duuduubnaa ka soo boodey oo yiri isaga oo qaylinaya, "Shaluu go'ay, naa shaluu go'ay dheh!"

Abbaanduulihii colka waxa uu Cigaal u arkay in uu yahay nin maad badan. Dabadeedna colkiisii ayaa uu ku amray in ay faraha ka qaadaan Cigaal oo aanay dilin.

ka soo degaa sitter av från häst
goob -ta plats
dhowaadaa kommer närmare •
comes closer

abbaanduule befälhavare •
commander
goor -ta tidpunkt • point in time

qayliyaa skriker, ropar
shaluu = shaley baa uu

amraa, amartaa befäller, beordrar •
commands, orders
maad -da humor, skämt, ngt roligt
| joke, humour, something fun
far -ta finger, tå
faraha ka qaadaa takes one's hands
off | släpper, låter vara i fred

Ka jawaaba su'aalahan

1. Maxaa ay dadku u yaqaaneen Cigaal in uu yahay?

2. Maxaa Cigaal uu u raaci waayey qoladoodii qolo -da klan, ätt dagaalka tagtey ee uu guriga ugu haray?

3. Maxaa uu Cigaal ku yiri haweeneydiisii uu qabey?
4. Maxaa ay haweenayda Cigaal ugu barooranaysey markii colku soo gaaray gurigeeda?
5. Haweeneyda markii colku waraystay waraystaa frågar
Cigaal maxaa uu u sheegay in ay colka ugu warranto?
6. Maxaa abbaanduulihii colku u aqoonsaday aqoonsadaa, -ataa märker, förstår
Cigaal in uu yahay?
7. Maxaa colkii qabtay Cigaal abbaanduulahoodii uu ku amray?

Qor sheeko

Ma taqaan sheeko kale ee ku saabsan Cigaal Shiidaad? U sheeg saaxiibbadaa.

Qor sheekada aad ugu jeceshahay ee ku saabsan Cigaal Shiidaad.

Farbarasho

Si taxaddar leh u qor hannaanka farbarashada.

Isku macne

Fiiри saddexdan eray:

argaggax, baqdin, cabsi

argagaxsan (adj.) frightened,
terrified | rädd, skräckslagen

Waxa ay leeyihiin erayadu macne isku mid ah. Waxa aan ugu yeernaa erayada noocaan ah isku macne.

Guuri erayadan. Ka dib qor erayada isku macnaha ah.

Tusaale:

gabay, oohin, baroor, qaylo
--> oohin iyo baroor

- b. farax, daal, noog, culus, dhacsaal.
- t. wiil, faras, rag, nin, qof.
- j. dukaan, buluug, jirro, xanuun.
- x. daboolan, qarsoon, furan, khiyaano.

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Muqdisho 2001: 66-69

Wadahadallada 99-100 iyo Qoraalka A2

99.0

- Oo muuska beerahaan ka baxaa xaggee loo diraa?
- Dowladda Talyaaniga ayaa dowladda Soomaalida kula heshiisay inay qiimad wanaagsan ka siisato.
- Kolkaa, dowladda Talyaaniga ayaa muuska badankiisa iibsata.

ká baxaa, baxdaa *grows somewhere*
ú diraa, dirtaa *sends somewhere* |
skickar någonstans
kulá heshiyaa *agrees on sth with*
sb | kommer överens med ngn om
ngt
qiimád -da = qiime -ha
ká siistaa, siisataa *gives sth in*
exchange for sth | lämnar ngt i
utbyte mot ngt, som ersättning
för ngt

99.1

- Muuska ma beerahaan waaweyn baa laga beeraa?
- Haa.
- Oo xaggee loo diraa muuska beeraha ka baxaa.
- Dowladda Talyaaniga ayaa dowladda Soomaalida kula keshiisay inay qiimad wanaagsan ka siisato. Kolkaa dowladda Talyaaniga ayaa muuska badankiisa iibsata.
- Immika muusku miyuu jaban yahay?
- Aad uma jabna, laakiin timirta wuu ka jaban yahay.
- Oo intee la siiyaa rodolka muuska ah?
- Waxaa la siiyaa shilin.
- Rodolka timirta ahna intee la siiyaa?
- Waxaa la siiyaa shilin iyo badh.

99.2

- Dowladda Talyaaniga iyo Dowladda Soomaalida ma waxay ku heshiiyeen in ay muuska kala iibsadaan?
- Haa, oo dowladda Talyaaniga ayaa muuska badankiisa iibsata.

- Soomaalidu ma muus badan bay beertaa?
- Haa.
- Oo xaggay ka beertaa? Ma xagga
koonfureed mise xagga woqooyi?
- Waxay ka beertaa xagga koonfureed.

100.0

- Muuska maahee wax kale oo ay
Soomaaliya dibedda u dirtaa ma jiraan?
- Haa. Waxyaalahi kale ay Soomaaliya
dibedda u dirto hargaha ayaa ka mid ah.

maahee < ma aha ee *besides* |
bortsett från

100.1

- Soomaalidu ma muuskay dibedda u
dirtaa?
- Haa.
- Ma muus badan mise in yar?
- Muus badan.
- Oo xaggay u dirtaa?
- Dowladda Talyaanigaa iibsata.
- Muuska maahee wax kale oo ay
Soomaaliya dibedda u dirtaa ma jiraan?
- Haa. Waxyaalahi kale ay Soomaaliya
dibedda u dirto hargaha ayaa ka mid ah.
- Ma hargaha geelaa mise kuwa adhiga?
- Labadaba.
- Hargaha geela iyo hargaha adhiga kee
qaalisan?
- Hargaha geela ayaa qaalisan.
- Waayo?
- Dee way ka waaweyn yihiin.
- Soomaaliya adhiga iyo geelana miyaanay
dibedda u dirin?
- Haa, way dirtaa.

A2

Biiskoor-trayniisku waxay toosaan
 toddobada aroornimo.
 Waxay quraacdaan ilaa siddeedda.
 Markaana galaaskay tagaan.
 Duhurka way qadeeyaan.
 Markaasay galaaska ku noqdaan.
 Ilaa shanta iyo badhka galabnimo ayay
 casheeyaan.
 Cashada dabadeeda wax bay axkhristaan.
 Markay hawadu diirran tahay waxay
 ciyaaraan kubbadda laliska intaanay wax
 akhrisan.
 Waxay seexdaan kow iyo tobanka.

1. Biiskoor-treyniisku immisaday toosaan?
2. Kolkay qadeeyaan dabadeed maxay
sameeyaan?
3. Goormay wax akhristaan?
4. Immisaday seexdaan?

Biiskoor treyniis -ka Peace Corps
Trainees
quraacdaa, quraacataa eats
breakfast | äter frukost
ilaa about | omkring
galaas -ka class | klass, lektion
duhur -ka noon | tolvslaget
kú noqdaa, noqotaa returns to |
återvänder till
ciyaaraa plays | spelar, leker
akhristaa, akhrisataa reads, studies
| läser, studerar
hawo -da weather | väder
diirran warm | varm
kubbadda laliska volleyball |
volleyboll
seexdaa, seexataa goes to bed |
lägger sig (för att sova)
intaanay = inta aanay before they |
innan de

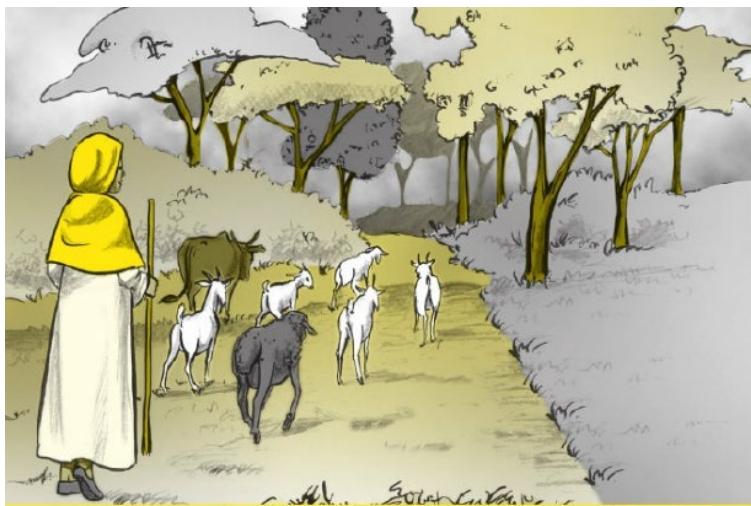
Beginning in Somali (1966: 318–323, 330–332)

Cutubka 13aad

Sidii ay Raxmo u badbaadisey geedihii

Hadda akhri sheekadan ku saabsan gabar
badbaadisay geedo ku yiil meel u dhow
xaafaddooda.

badbaadiyaa *räddar*
yiil = yaallay *fanns*

Raxmo waa gabar yar oo siddeed jir ah oo la
noolayd qoyskooda oo degganaa buur dheer
hoosteeda, qoyskuna waxa uu dhaqan jirey
xayn riyo ah, xayn ido ah iyo sac. Subax
waliba waxa ay xoolaha ku daajin jirtey
dooxada dooggaa leh ee daaqa fiican.

buur -ta *berg*
dhaqdaa, -ataa *föder upp*
xayn -ta *hjord, flock*
daajiyaa, -saa *vallar*
dooxo -da *dal(gång)*
doog -ga *gräs*
daaq -a *bete*

Subax **subaxyada** ka mid ah ayey eeddadeed
u raacdya kaynta ka sarraysa tuulada.
Kaynta waxa ka bixi jirey geedo waaweyn oo
badan. Kaynta dhexdeeda ayaa waxa ay ka

eeddo -da *faster*
sarreeyaa, -aysaa *finns ovanför*

soo goosan jireen geedo khaas ah oo ubaxooda iyo mirahooda eeddadeed uga samayn jirtey daawo dadka tuulada ku nool.

ka goostaa, -ataa *pluckar, skördar*
khaas ah *särskild, speciell*
ubax -a *blomma*
mir -ta (oftast pl.) *frukt, frö*
daawo -da *medicin*

Galabtii dambe Raxmo waxa ay raacday hooyadeed si ay u soo gurtaan xaabo ay kulaalaan waxna ku karsadaan. Waxa kaloo ay caws qallalan u soo guri jireen saca ay maalaan. Inta badan meel fog bay ka soo guri jireen xaabada iyo cawska. Raxmo waxa ay la yaabanayd waxa loo tegi waayey kaynta tuulada ku dhow ee dhirteeda loo jari waayey. Waxa ay hooyadeed weydiisay "Maxaynu maalin kasta masaafo dheer ugu lugaynaa innagoo xaabo doonayna, ugana tagnay mida ku taal kaynta inoo dhow?"

gurtaa *samlar*
xaabo -da *ved*
kulaalaa (*sitter nära elden och*)
värmer sig
kaloo = *kale oo*
qallalan *torr, torkad*
maalaa *mjölkar*
inta badan *mest, huvudsakligen*
la yaaban *förvändad, undrande*
dhir -ta *coll. växter, plantor*
jaraa *skär, klipper, hugger (av)*
masaaf -da *avstånd*

"I maqal, Raxmo," ayaa ay hooyadeed ku jawaabtey. "Dhirta iyo geeduuhu waa nolosheenna. Waxa ay hoos siiyaan dadka. Ubaxooda iyo mirahooda eeddadey daawo ayaa ay uga samaysaa dadka tuulada jooga. Waxa ay hoy u yihiin shimbiraha iyo xayawaanka kale. Xididdada dhirtu waa gacmaha oo kale. Waxa ay carrada ku celiyaan buurta dusheeda. Marka roobku da'o ka dib waxa ay biyaha u qabtaan dhirta iyo geedaha. Haddii qof uu jaro dhirta iyo geedaha tuuladeenna waa ay xaalufaysaa."

hoos -ka *skugga*
hoy *hem*
xidid -ka *rot*
carro -da *sand, jord, mark*
celiyaa *lämnar tillbaka*
gartaa *förstår*
xaaluf-ka *torka, torr mark*

Raxmo waxa ay hadda garatay, waxa loo jari waayey kaynta tuulada u dhow dhirteeda iyo geedaheeda.

1. Qor waxa qoyska Raxmo u isticmaali jireen qoryaha iyo cawska qallalan.

2. Maxaa ay Raxmo hooyadeed qoryaha uga guri weyday kaynta gurigooda u dhow?

3 Raxmo hooyadeed waxa ay tiri, "Waxa ay noqonaysaa kayntu meel xaaluf ah." Maxaad u malaynaysa in macnaheedu yahay lama-degaan?"

lama-degaan öken, ödemark

Subax subaxyada ka mid ah ayaa Raxmo oo xoolihii ku daajinaysa dooxadii sidii caadiga ahayd bay la kulantay niman faasas wata oo ku socda kaynta. Waxa ay fiirisay faasaska iyada oo fiigsan. Waxa ay aaddey ninkii ugu odaysanaa waxa ayna weydiisay sababta nimanka faasaska wataa ay kaynta u aadayaan. Duqii waxa uu ku jawaabey, "Waxa aan rabnaa in aan jarno dhirta."

caadi vanlig
faas -ka, pl. faasas yxa
fiigsan förskräckt

Raxmo waxa ay xusuusnayd waxa hooyadeed u sheegtay. Waxa ay tiri, "Laakiin tan lama oggola, waayo dhirtu waa faa'iido badan tahay, waana nolosheena." Duqii waxa uu ku jawaabey, "Arrintaas ka bax."

xusuusan yahay kommer ihåg

Raxmo cabbaar bay aammustay oo fekertay waxayna dib ugu noqotay tuuladii. Raxmo waxa ay ku oroddai tuuladii iyada oo xoolihii ay daba yaacayaan. Tuuladii ayey qaylo kula

cabbaar en stund
aammusaa är tyxt
yaacaa springa, flockas
qaylo skrik, rop

dhex dhacday waxaana ka hor yimid dadkii tuulada oo weydiiyey waxa dhacay. Dadkii tuulada waxa ay u sheegtay in ay niman dhirta jari rabaan.

Dadkii tuulada ka soo baxay waxa ay aadeen dhinicci buurta ee kayntu ku tiil. Markiiba waxa ay gaareen cirifkii keynta waxayna arkeen nimankii oo isu diyaarinaya in ay dhirta jaraan.

Dadkii waxa ay ku yaaceen dhirtii oo qof waliba geed qabsaday waxaana lagu yiri nimankii, "Idiinma oggolin in aad dhirta jartaan."

Laakiin hogaamiyahodu ayaa ku yiri, "Arrintan ka baxa." Dadkii waa ay diideen. Raxmo hooyadeed waxay ku tiri, "Haddii aad rabtaan in aad dhirta jartaan marka hore waa in aad annaga nala dhacdaan faasaskiina."

Markaa waxa ay bilowday in ay dadka u sharraxdo muhiimadda dhirtu u leedahay tuulada iyo khasaaraha la xiriira baabi'inteeda.

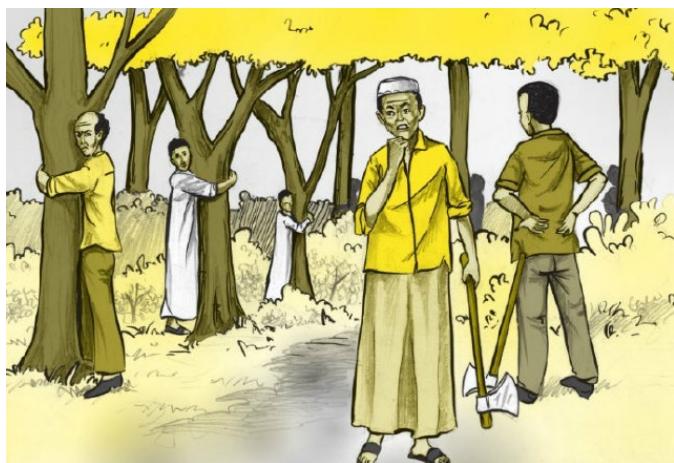
markiiba snabbt, omedelbart
tiil = taallay
cirif pole

oggol adj. tillåtande
ma ahin vi är inte
ma oggolin < *oggol+ahin vi
tillåter inte

diidaa vägrar

sharraxaa beskriver, förklrar;
dekorerer
khasaaro förlust, skada
la xiriiraa förbinder med, kopplar
till

baabi'in förståelse, likvidering

Nimanku ma rabin in ay dadka wax yeelaan,
run ahaantii waa ay ka yaxyaxeen in ay u soo
baxaan jarista geedaha.

yeelaa accepterar, tillåter
yaxyaxaa skäms

Hadda waxa ay xaqiisadeen sida ay muhiim
ugu tahay kayntu xoolaha, dadka iyo
tuuladaba. Markaa waxa ay go'aansadeen in
ay geedaha daayaan.

xaqiisadaa förstår, kommer till
insikt
go'aansadaa beslutar
daayaan lämnar i fred

"Waxa aad na barteen cashar," waxaa yiri
hoggaamiyihii nimanka. "Waxa aannu u
sheegi doonaa dadka kale in aysan jarin
geedaha." Sidaas ayay nimankii ku
ballanqaadeen, waxa ayna dib ugu laabteen
halkii markii hore ay ka yimaadeen.

ballanqaadaa lovar
laabtaa återvänder

1. Maxaa ay Raxmo samaysay markii ay soo
ogaatay falka raggu ay rabeen in ay ku
dhaqaaqaaan?

ku dhaqaaqaa utför

2. Maxaa aad samayn lahayd?

3. Ma u malaynaysaa waxa dadku sameeyeen
in uu fiicnaa? Waayo?

4. Haddii aad halkaa joogi lahayd sidee ayaa
aad isugu dayi lahayd in aad geedaha u
badbaadiso?

5. Samee qoraallo derbi.

derbi -ga vägg

Samee qoraallo derbiga lagu dhejinayo ee
dadka loogu sheegayo muhimadda geedaha.

dhejiyaa sätter fast, sätter upp

6. U shaqeeya kooxo. Ka dooda arrimaha soo
socda.

* Marka geedaha la jaro waxa dhacaya
nabaad-guur, ka dib carrada ayaa guuraysa

nabaad betesmark
guur flytt

oo habaas badan ayaa kacaya. Marka ay taasi dhacdo wax qiimo badan kama soo dhalanayaan dhulka. Haddii ay arrintu sidaa tahay maxaa aynu geedaha u jarnaa? Ma jirtaa hab kale oo aan ku heli karno qoryaha dabka lagu shito ee aan u baahanahay?

* Raxmo waxa ay ahayd siddeed jir. Ma u malaynaysaa in dadka waaweyni qaadanayaan ogeysiiska caruurta? Ma u malaynaysaa in ay tahay in ay qaataan waanadeeda?

nabaad-guur *jorderosion, jordflykt,
bristande bördighet*
guuraa *flyttar*
habaas *stoft*
kacaa *reser sig, stiger (upp)*
hab -ka *sätt*

ogaysiis -ka *kungöresle
in ay tahay in ay that they have to
| att de måste*
qaataa *tar (emot), accepterar*
waano -da *råd, förslag,
instruktioner*

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa & Muqdisho 2001: 82–87

Qoraalka A3 iyo Wadahadalka B1

A3

Naagtan yari waa Janet.

Reerkeedu wuxuu deggan yahay Mishigan.

Aabbaheed wxuuu beeraale ka yahay

waddanka xaggiisa woqooyi.

Waxay leedahay walaal ka yar oo wax ka

dhigta Jaamacadda Mishigan.

Janet waxay dhigtaa guriga xannaanadiisa.

xannaano -da care | skötsel

Haddana waxay ka dhigtaa iskuulka

hablaha ee dhexe ee Burco ku yaalla.

Iyadu waa Biis-Koorka.

Maraykanka waxay ku soo noqon doontaa

laba sannadood dabadood.

Janet reerkoodu xagguu deggan yahay?

Aabbaheed muxuu qabtaa?

Walaalkeed miyuu ka weyn yahay mise wuu

ka yar yahay?

Iyadu maxay dhigtaa?

Hadmay ku soo noqonayaa Maraykanka?

B1

– Xagga boosta loo maro ma taqaan?

– Haa.

– Waa xaggee?

– Koonahaa kolkaad gaadho bidixda u
baydh. Wuxaa socotaa ilaa ‘University
Place,’ haddana bidixda u baydh. Iska
soco ilaa aad koonaha ‘Crouse’ iyo
‘University Place’ gaadho. Dabeeto
bidixda u baydh. Saddex sakadood soco.

koone -ha corner | hörn

Markaa boostu waa aqalka weyn ee
hudheelka ku xiga.

– Mahadsanid.

– Adaa mudan.

Beginning in Somali (1966: 332–334, 347–348)

Cutubka 14aad

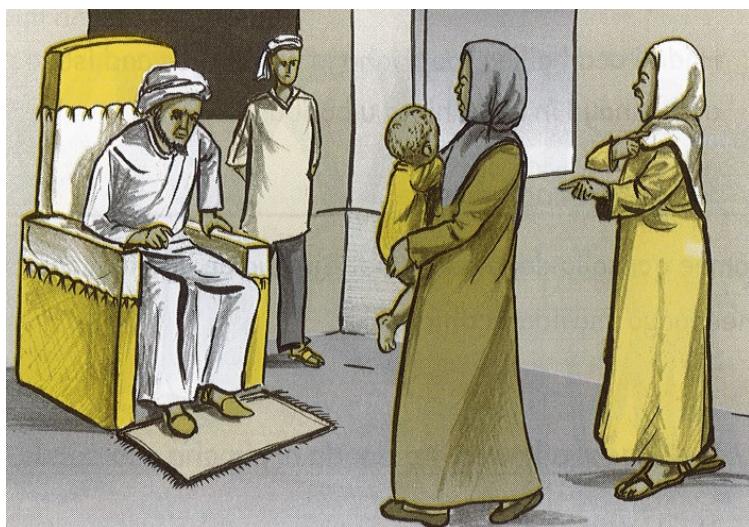
Gaari

Sahro aabbaheed waxa uu ahaa garyaqaan. Magaalada uu degganaa si wanaagsan baa looga yaqaanay. Maalin baa waxaa u yimid labo naagood oo dacwad wada. Mid ilmo yar ayey sidatay, tan kalena waa ay daba socotay.

Garyaqaankii ayaa yiri, "Maxaa aan idiin qabtaa?"

Naagtii ilmaha sidatey ayaa tiri, "Wiilkan anaa dhalay oo naagtan ayaa igu haysata."

Tii kale ayaa tiri, "Alla, waa beenteed, aniga ayaa dhalay."

Garyaqaankii markii uu dhegeystay dacwadii ayaa uu yiri, "Allah, ha la ii keeno seef."

Tii ilmaha sidatey ayaa tiri, "Oo sideed yeelaysaa?"

gaari -da *a good wife, mother*
gar-yaqaan -ka *advokat, jurist*
degganaa < *deggan+ahaa

dacwad -da *anklagelse, twist,
rättsprocess*

qabtaa *gör, uträttar*

anaa < aniga ayaa
dhalaa, dhashaa *föder*
ku haystaa *besvärar ngn*

been -ta *lög*
waa beenteed *hon ljuger*

ha la keeno *have someone bring*
(optative § 11.10.3)
seef -ta *svärd*

sideed < sidee ayaa aad

Markaas ayaa uu ku yiri, "Ilmaha ayaa aan idii kala qaybinayaa."

kala *isär*, (*dela*) upp
qayb -ta *del*
qaybiyaa *delar*

Markaas ayey tiri, "Alla! Ha kala qaybin ee iyada iska sii." Tii kale ayaa tiri, "Maya, inoo kala qaybi."

ha *låt bli*
ee *utan*
iska *från sig, bort*
inoo < *ina+u

Ka dib garyaqaankii ayaa gartay middii dhashay ilmaha. Waxa uu ilmihi yaraa siiyey tii sidatey. Middii tiri ha la kala qaybiyana waa uu xiray.

gartaa, garataa *förstår*
mid one | en
middii *the one (who) | den (som);*
här: *vem som*
xiraa *binder, spärrar in, fängslar*

1. Ka jawaab su'aalahan.

b. Maxaa ay naaguhu ugu yimaadeen garsooraha?

maxaa + u *varför*
garsoore -ha *domare*

t. Maxaa uu garsooruhu u doonayey seefta?

j. Sidee buu garsooruhu u ogaaday hooyada saxa ah?

sidee + u *på vilket sätt, hur*
sax ah *sann, riktig, verklig*

2. Sameeya kooxo saddex-saddex ah. Ku jila sheekada fasalka hortiisa.

jilaa, jishaa *spelar (teater)*
ku + hortiisa *framför, inför*

Mid ha iska dhigo garsoorihi. Labana ha iska dhigaan hooyooyinkii.

iska dhigaa *gör av sig själv, låtsas*
vara, spelar

Maxaa naaguhu u sheegeen garsooraha?

Maxaa uuse garsooruhu yiri?

3. Iskuxigga xarfaha.

iskuxig -ga följd, ordningsförljd

U qor erayadan iyo magacyadan sida xarfuhu isugu xigaan.

sida + u på det sätt, så som
isku xigaan följer på varandra

B: Luul Cali Sahro

T: Nimco Siraad Xuseen

J: qaaddo saxan baaquli

qaaddo -da sked
saxan -ka tallrik

X: garbasaar dirac funaanad

baaquli -ga skål
garba-saar -ta sjal

Qor shan eray oo ka bilowda xarfo kala duwan. Ha u qorin erayada sida ay xarfuhu isugu xigaan. Tus ereyada saaxiibkaa oo weydii in uu u qoro sida ay xarfuhu isugu xigaan.

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa & Muqdisho 2001: 88–90

Qoraalka A4 iyo Wadahadallada B2 + CA1

A4

Jerri Biis-Koor buu ka yahay Soomaaliya.

Wuxuu ku soo koray Mishigan.

koraa grows up | växer upp

Aabbihii waa dhakhtar.

Waxay walaalo yihiin laba inan iyo inan.

Soomaaliya iskuullo ayuu uga dhisaa

Wasaaradda Tacliinta.

Laba sannadood buu ka dhisayay iskuullo

Itoobiya.

Markaas ayuu Biis-Koorka is qoray.

Jerri xagguu ku soo koray?

is qoraa enrolls | går med i

Immisa carruur ah bay walaalo yihiin?

Muxuu Soomaaliya ka qabtaa?

Aabbihii muxuu qabtaa?

B2

- Waxaan doonayaa inaan boosto tago ee halkan xaggay ka xigtaa?
- Ma gaadhi baad wadataa mise waad lugaynaysaa?
- Baaskiil baan wataa.
- Ilaa koonahaa soco. Koonahaasi waa 'Comstoack Avenue'. Dabeeto bidixda u baydh. Laba laydh dhaaf ilaa aad 'University Place' gaadho.
- Miyay fog tahay?
- Waa mayl amba waxoogaa bay ka badan tahay, inta badanna waa dalcad.
- Waa wax fog.
- Sidaa uma foga, debedduna ma qaboobaa. 'Univeristy Place' markaad gaadho bidixda u baydh. Waddada inteeda dambe markaa waa nusuul. Kolkaad

laydhka afraad gaadho midigta u baydh.
Boosto markaasay midigta ka qaban
doontaa. Calankaad ku garan doontaa,
hudheelna way ku xigtaa.

CA1

- Kaasi waa maxay?
- Kani waa baaldi.
- Baaldiga ii keen.
- Markaa dhagaxan ila qabo.

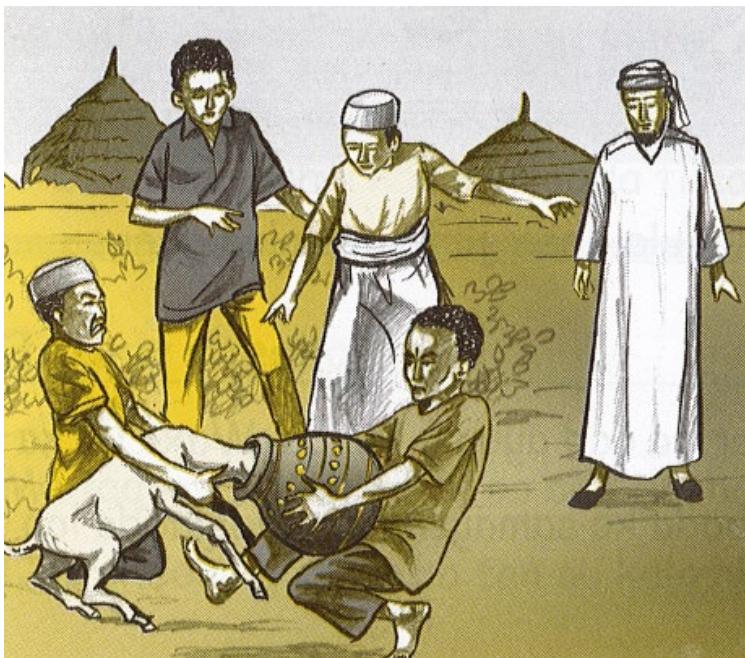
Beginning in Somali (1966: 334–336, 349–350, 361–364)

Cutubka 15aad

Geeddi iyo ridiisii

Waxa aad akhrin doontaa sheeko khiyaali ah ee Soomaaliyeed. Marka aad akhrinaysid sheekada raadi:

- waxa ay tahay mushkiladdu. mushkilad -da *svårighet, problem*
- sida ay dadku isugu dayaan in ay u xalliyaaan mushkiladda. xalliyaa *lösar*
- sidii ugu dambayn loo xalliyey mushkiladda.
- waxa ay tahay dulucda sheekadu. duluc -da *sensmoral, lärdom, poäng*

Beri baa waxaa jiri jirey boqor la yiraahdo Geeddi. Geeddi waxa uu lahaa ri' uu aad u jeclaa. Maalin maalmaha ka mid ah ayey ridii madaxa la gashay dheri guriga yaalley. Ma aysan kala soo bixi karin madaxeeda dheriga.

jeclaa < *jecel+ahaa

dheri -ga *gryta, kokkärl*
kala ut, *bort, isär*
soo här: *lyckas*

Dad badan ayaa isugu yimid goobtii. Waxa ay kari waayeen in ay madaxa rida ka saaraan dheriga. Ridu waxa ay lahayd geeso fiiqfiiqan, taasina waa sababta ay madaxa ugala soo bixi weyday dheriga.

goob-ta plats
kari waayeen här: kunde inte,
 lyckades inte

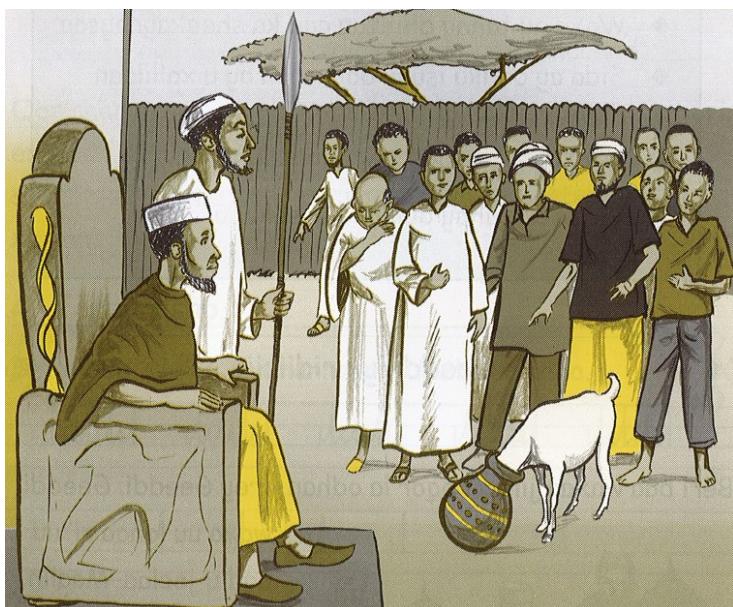
gees -ka, pl. **-o** horn
fiiqan skarp, vass

Ridii oo madaxa dherigii kula dhex jirta ayaa loo geeyey boqorkii.

geeyaa tar till, för till

Sidoo kale boqorku dheriga aad ayuu u jeclaa. Waxa uu ka mid ahaa qalabka dhoobada ka samaysan ee uu hadiyadda u helay.

sidoo kale också, även
qalab -ka redskap, här: husgeråd
dhoobo -da lera, keramik
hadiyad -da gåva, present
hadiyad u helaa får i present

Boqorkii waxa uu isugu yeeray dadkii tuulada ku noolaa. Waxa uu ku yiri, "Qofkii rida madaxeeda ka bixiya dheriga ee ii keena dheriga oo nabad qaba, waxa aan siinayaa abaalgud fiican."

isugu yeeraa sammankallar

ka bixiyaa tar ut från, får ut ur
qabaa har, äger, är utrustad med
 nabad qabaa här: är oskadad
abaal-gud -ka belöning

Dad badan ayaa isku dayey in ay ka saaraan, hase yeeshi waa ay ku guulaysan waayeen. Waxaa dadkii u yimid nin socoto ah. Waxa loo sheegay arrintii ridii iyo dherigii. Ninkii socotada ahaa ayaa keenay fikrad

isku dayaa försöker
ka saaraa tar bort (från)
hase yeeshi men, dock, trots allt
ku guulystaa lyckas (med ngt)
socoto -da resenärer

wanaagsan. Ridii ayuu gawracay, madaxiina waxa uu ku haray dherigii. Markaas ka dib ayuu dherigii biyo ku shubay. Dherigii ayuu dab saaray. Markii uu bislaaday madaxii ayuu hilibkii oo cad-cad ah iyo maraqii ka shubay. Waxa soo haray dherigii oo nabad qaba.

gawracaa slaktar
haraa återstår, blir kvar
shubaa häller
saaraa placerar, sätter, ställer
bislaadaa, bislaataa mognar, blir
genomkokt, blir mör
cad -ka liten köttbit
maraq -a sky, sås, soppa

Halkii ayaa boqorkii ku siiyey ninkii dhul uu dego iyo beer uu tabcado.

dega slår sig ner, bosätter sig
tabcadaa arbetar för att tjäna sitt
levebröd

Dulucda casharka: Fikradda fiicani waa xirfad fiican.

xirfad -da hantverk, yrke

Qor sheeko.

Ma taqaan sheeko kale ee khiyali ah ee Soomaaliyeed. Qor sheeko gaaban ee tan oo kale ah.

Astaamayn: hakadka.

Waxa aan isticmaalnaa hakad si aan u kala goyno waxyaalo la liis-gareeyey. Ma gelinno hakad "iyo" horteeda. Tusaale:

liis -ka lista
liis-gareeyaa listar

Kismaayo, Boosaaso, Hargeysa iyo Muqdisho waa magaalooyin waaweyn oo muhiim ah.

Astaamee weerahan.

1. Maarso Abriil iyo Maajo waa bilaha sannadka ugu kulul.

2. Waxa aan leeyahay indho dhego gacmo
san iyo carrab.

3. Maroodiga wiyisha haramcadka iyo
libaaxu waxa ay noqdeen xayawaannada
dunida ku sii yaraanaya.

4. Dadka Soomaalida ahi waxa ay caan ku
yihiin martisoorka oo ay ku siiyaan
martidooda cunto cabbitaan weyso iyo
firaash ay ku seexdaan.

sii vidare, fortsatt
yaraadaa minskar, blir mindre
caan berömmelse
caan ku yahay är berömd för ngt
martisoor -ka gästfrihet
cabbitaan -ka dryck
weyso -da (vatten för) tvagning/
tvätt före bön
firaash -ka madrass, sovplats
seexdaa, seexataa lägger sig att
sova, sover

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa & Muqdisho 2001: 92–95

Qoraalka A5 iyo Wadahadallada B3 + CA2

A5

Ninkani waa Fred.

Waana Biis-Koorka.

Waalidkiis waxay ku nool yihiin Nebraska.

Xannaanada xooluhu ayuu bartay.

Wuxuu dadka Soomaalida ah baraa sida ay
adhigooda iyo riyahooda dawada u
geliyaan.

Dawadaasi waxay dishaa shilinta iyo
waxyaalaha la mid ah.

Caafimaad bay u kordhisaa xoolaha.

Kolkuu Soomaaliya laba sannadood joogo
ayuu ku soo noqon doonaa Jaamacadda
Nebraska.

waalid -ka couple of parents |
föräldrapar

sida ... u the way in which, how
dawo -da medicine | medicin
geliyaa put into
dilaa, dishaa kills | dödar

caafimaad health | hälsa
kordhiyaa increases | ökar

Fred waalidkiis xaggay ku nool yihiin?
Muxuu bartay?
Muxuu dadka Soomaalida ah baraa?
Jaamacadda hadmuu ku soo noqon doonaa?

B3

- Boostu intay jirtaa?
  - Mid yar baa iskuulka ku dhow oo halkan
mayl iyo badh u jirta.
  - Ma intay boosta weyni inoo jirtay iyana
inoo jirtaa?
  - Maya, ta weyni saddex mayl bay ka sii fog
tahay. Waa inaad bas raacdaa.
  - Baaskiil baan haystaa. Miyaanan kaxaysan
karayn?
  - Waad kaxaysan karaysaa haddaanad
gawaadhida ka baqaynin.
  - Ka biqi maayo ee ii sheeg sidan halka u
tegi karayo.
- ka sii fog** even more distant
waa inaad you have to
kaxeeyaa drives, rides

- ‘Erie Boulevard’ halkay tahay ma taqaan?
- Miyaanay halkan dhowr mayl u jirin?
- Sida uma fogaa ee kolkaad halkan ka baxdo
bidixda u baydh oo ‘Erie’ raac ilaa
magaalada badhtankeeda. Boostu
dukaanka weyn ee soorta iibiyaa ee aad
arki doonto ayay ka soo hor jeedaa. Ka
habaabi maysid.
- Mahadsanid.
- Adaa mudan.

habaabaa gets lost | går vilse

CA2

- Cabdiyow, malees la kaalay.
- Ma hayo. Xagguu yaallaa?
- Weydii wastaadka.
- Waa hagaag.
- Axmedow, kaalaya halkan oo qoosha
biyaha iyo ciidda iyo nuuradda.

malees trowel | murslev

wastaad -ka = **fuundi -ga** mason,
bricklayer | murare
qooshaa mixes | blandar
nuurad -da lime | kalk

Beginning in Somali (1966: 336–338, 351–352, 365–368)

Cutubka 16aad

Warmooge iyo muraayaddii indhaha

Warmooge waxa uu ahaa oday reer miyi ah. Waxa uu baaddiyaha ku dhaqan jirey ari, geel iyo lo'. Wiil uu dhalay Warmooge ayaa Muqdisho ka shaqeyn jirey. Wiilka waxa uu aabbihiis u soo diri jirey lacag iyo warqado uu uga sheekaynayo waxa uu ku sugaran yahay.

muraayad -da *glas(ruta), spegel
baaddiye -aha landsbygden
dhaqdaa, dhaqataa föder upp*

warqad -da *brev, papper*

Maalin maalmaha ka mid ah ayaa wiilkii aabbihiis warqad u soo diray. Odaygii si loogu akhriyo warqaddii ayaa uu nin dukaanle ah ula tegey. Dukaanlihii inta uu muraayaddii gashaday ayaa uu si fiican warqaddii ugu akhriyey.

gashadaa, gashataa *tar på sig,
sätter på sig*

Maalin dambe ayaa uu odaygii helay warqad kale oo wiilkiisii u soo qoray. Odaygii waxa uu is yiri "Warqadda cidna ha ula tegin ee inta aad muraayad gashato adiguba akhriso."

cidna *ingen*

Waxa uu tegey dukaan muraayadaha indhaha lagu gado. Muraayado badan ayaa lagu qiyaasay, waxna waa uu akhriyi waayey.

gadaa, gaddaa köper, säljer,
handlar
qiyaasaa, qiyastaa uppskattar,
antar, gissar

Markii dambe ayaa uu ninkii muraayadaha iibinayey uu ogaahey dhibka jira in uusan ahayn indho la'aan ee uu yahay aqoon la'aan.

markii dambe *in the end / till sist*

dhib -ka/-ta *problem, svårighet*
ee *but / utan*

Markaa ayaa uu ku yiri, "Walaal muraayadda akhriska uma aad baahnid ee waxa aad u baahan tahay waxbarasho. Waxa aad tagtaa dugsiyada dadka waaweyn. Halkaas ayaa aad ka baranaysaa sida wax loo akhriyo."

dugsiga dadka waaweyn
komvux, vuxenutbildning

Qor run, been ama ma aqaan.

1. Warmooge waxa uu ku noolaa Muqdisho.
2. Wiilkiisu waxa uu maalin walba u soo diri jirey warqad.
3. Warmooge wax ma akhrin karin.
4. Wiil ayaa u akhrin jirey waraaqaha.

waraaq -da *brev, papper*

5. Duqii labaad ayaa u baahnaa muraayadda indhaha.

6. Duqii labaad ayaa soo gatay muraayadihi.

7. Duqii labaad waxa uu aaday dugsiga aqoonta dadka waaweyn si loo baro sida wax loo akhriyo.

Fiiri warqaddan ka timid wiilka Warmooge

S.B. 914,
Muqdisho

14 Juunyo, 2001

Aabbe gacaliye, gacaliye -ha *älskad* *vän*
Salaanta muslimiinta ayaan kuu soo dirayaan
(asalaamu caleykum). Warqaddii aad ii soo
dirtay waan helay. Warkii aad iigu soo
qortayna waan wada gartay. gartaa, garataa *förstår, fattar*

Aabbe, saddex milyan oo shilin baan kuu soo
xawilay. Fadlan taarka Shucayb tag ee ka
qaado. xawilaa, xawishaa *överför,*
transfererar
taar -ka *kabel, telegraf(station),*
telegram

Aabbe, hooyo iyo walaalahey salaan iga
gaarsii. gaarsiiyaa *framför*

Sidaas iyo nabadjelyo,

Wiilkaagii Cumar Warmooge.

Ka jawaab su'aalahan

1. Yaa qoray warqadda?

2. Goorma ayuu qoray? goorma? nä?

3. Si taxaddar leh u fiiri warqadda.

Waraqadda qayteeda hore maxaa ay ku
saabsan tahay?

Warqadda qayteeda dhexe maxaa ay ku
saabsan tahay?

Warqadda qayteeda dambe maxaa ay ku
saabsan tahay?

4. Sidee buu Cumar ku dhammeyey
warqadda?

Fiiri baqshaddan baqshad -da kuvert

Baro sida loo qoro cinwaanka. cinwaan -ka adress

Ku qor cinwaankaaga baqshad korkeeda.

Qor warqad

Ka soo qaad in aad wax ku barato dugsi ka
fog qoyskiinna. U qor warqad qoyskiinna. ka soo qaadaa, qaaddaa föreställer
sig

Qaypta u horreysa qoraalka ku salaan
qoyskaaga ugana mahad celi waqraddii ay
kuu soo qoreen.

Qaypta labaad ee warqadda ugu sheeg
qoyskiinna akhbaar ku saabsan waxa aad ka
samayo dugsiga. akhbaar -ta information

Qaypta saddexaad ee warqadda u dir salaan
walaalahaa. Ku qor far qurxan.

Yeeris

Akhri qoraalkan gaaban. Dabadeed macallinka ayaa kuu yeerin doona.

Xafiiska boostada waa dhisme gaarsiiya akhbaarta dadka. Marka aad rabto in aad akhbaar u dirto qof ku nool meel kaa fog oo boosto leh, waxa aad warqadda ugu diraysaa meesha uu ku nool yahay.

Inta aadan dirin warqadda ka hor, ku qor bushqadda korkeeda cinwaankaaga iyo qofka aad u diraysid cinwaankiisa. U gad tigid kuna dheji bushqadda dusheeda.

tigid / tigidh -ka *frimärke*
dhejiyaa *sätter fast*

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa & Muqdisho 2001: 96–100

Qoraalka A6 iyo Wadahadallada B4 + CA3

A6

Jak waa Biis-Koorka Soomaaliya jooga.
Waddankiisa wuxuu ku bartaa
dhakhtarnimada.
Wuxuu doonayaa in uu dhakhtar noqdo.
Walaalkiisa ka weyni horay buu dhakhtar u
noqday.
Walaashii waa la qabaa oo laba carruur ah
bay leedahay.
Jak wuu jecel yahay dadka xiga.
Jak waa fariid.
Dadka Soomaaliyeed wuxuu baray sida
cudurrada la isaga celiyo.
Dadka Soomaalidu aad bay u ixtiraamaan.
Waxaa yimid wakhtigii uu Soomaaliya ka
tegi lahaa.
Dadkii waxay siiyeen hadiyado.

la qabaa married | gift

fariid wise, clever | klok

iska celiyaa prottexts oneself from |
skyddar sig mot
cudur -ka disease | sjukdom
ixtiraamaa respects | respekterar
wakhti -ga time | tid

hadiyad -da present, gift | present,
gåva

Jak muxuu ku bartaa waddankiisa?
Walaashii immisa carruur ah bay leedahay?
Muxuu dadka Soomaaliyeed baraa?
Isaga Soomaalidu miyay jeceshahay?

B4

- Waxaan doonayaa inaan cunto soo iibsado ee miyuu jiraa dukaan fiican oo halkan u dhowi?
- Waxaa jira laba. Mid aad u yar iyo mid weyn. Ka aadka u yar ayaa halkan u dhow.
- Kol haddaan soconayo ka dhow baan tegi ee halkuu yahay ii sheeg.
- Waa hagaag. Kolkaad waddadaa gaadho bidixda u baydh. Dhowr sakadood soco

ilaa aad 'Ruth Street' gaadho. Haddana bidixda u baydh. Waxoogaa hore u yara soco ilaa aad 'Lorraine Street' u timaaddid. 'Lorraine' sare u qaad laba sakadood. Dukaanku waa sakadda saddexaad oo wuxuu ku xiga ra'iisle. Ka habaabi maysid.

– Mahadsanid.

– Adaa mudan.

CA3

- Qufullo ma haysaa?
- Haa, waan hayaa.
- Quful ku samee albaabkaa.
- Musbaarro ma hayo.
- Nijaarka ka soo qaad.

Beginning in Somali (1966: 338–340, 353–354, 369–373)

Cutubka 17aad

Yaxaaska

Inta aadan akhrin ka hor:

Maxaa aad ka taqaan yaxaas?

Weerahan ma run baa mise waa been?

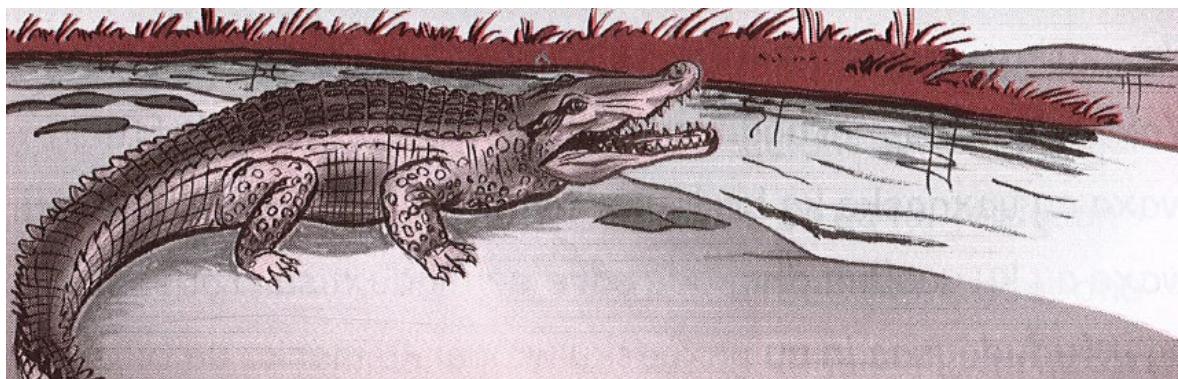
* Yaxaasku badda ayaa uu ku nool yahay.

* Yaxaasku waxa uu dhererkiisu yahay in
lagu qiyasay 3 mitir.

* Yaxaasku ukun buu dhalaa.

* Yaxaasku waxa uu cunaa caarada.

caaro spindel

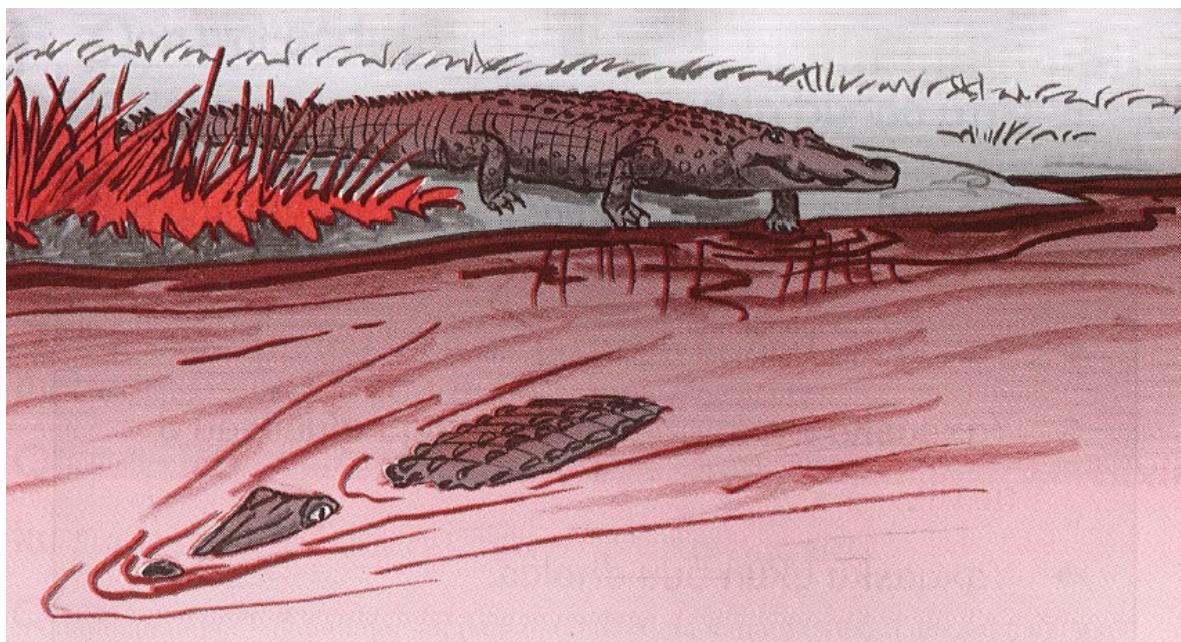
Akhri sheekadan hadda oo wax ka ogow in ay
jawaabtaadu sax tahay iyo in kale.

Waxaa jira labo nooc oo yaxaas ah. Mid
waxa uu ku nool yahay biyaha badda. Nooca
kalena waxa uu ku nool yahay biyaha macaan.
Soomaaliya waxaa laga helaa yaxaas ku nool

biyaha macaan ee labada webi ee Shabeelle iyo Jubba. Waxa kale ee badda Soomaaliyeed (Badda Cas iyo Badweynta Hindiya) ku nool libaax-badeed. Yaxaasku waxa uu jecel yahay in uu u baxo webiyada qaarkood iskuna diiriyoo qorraxda kuleylkeeda.

libaax-badeed -ka *haj*

is diiriya *värmer sig*
kulayl -ka *värme*

Yaxaasku waxa uu leeyahay daaman iyo ilko adag. Yaxaasku waxa uu ilkihiisa ku jejebin karaa lafaha dibi lugihiiisa. Yaxaaska waxa haraggiisa ku daboolan jilif. Jiliftu waxa ay yaxaaska ka badbaadisaa xayawaannada kale. Indhihiisu waxa ay ku yaallaan dhakada sare ee madaxiisa. Taasi waxa ay u fududaysaa in uu yaxaasku wax arko marka uu biyaha ku quusoo. Waxa uu hub ka dhigtaa saytiisa. Waxa uu ku jebin karaa saytiisa geedka yar, waxa uuna ku legdi karaa neef xoolaha ah ama qof. Marka uu weynaado waxa uu gaari karaa dherer dhan 9 mitir.

dáan -ka, pl. daamán *jaw* | *käke*

laf -ta *ben* (*i* skeletter)

harag -ga *skinn*

daboolaa *täcker* (*över*)

daboolán *täckt*

jilif -ta *hård* *hud*

dhako -da *huvud*

fududeeyaa *underlättar*

quusaa *sjunker, dyker*

hub -ka *vapen*

sayn-ta *svans*

legdaa *brottas*

Yaxaasku waxa uu cunaa cayayaanka, caaradda, geesoole, raha iyo masaska. Waxa kale ee uu cunaan naasleyda sida deerada, dameer-farowga iyo ariga ee u yimaada in ay biyaha cabbaan. Waxa uu ku sugaa biyaha hoostooda. Indhihiisa iyo daloolka sankiisa waxa ay ka korreeyaan biyaha. Marka ay xayawaannadu rabaan in ay cabaan biyaha ama ay marayaan webiga qarkiisa, waxa uu isku dayaa in uu qabsado xayawaankaas kulana quuso biyaha.

cayayaan -ka insekter

geesoole -ha långhorning |

longhorn beetle

naasley -da däggdjur

deero -da gasell

dameer-farow -ga zebra

dalool -ka hole | hål

Yaxaaska dheddiga ahi waxa uu dhalaa inta u dhaxeysa labaatan ilaa sagaashan ukun. Waxa uu ukumahiisa ku qariyaan dhoobada u dhow webiga. Ukuntiisa waxa ay ku dillaacdaa oo ilmo ku noqotaa muddo laba iyo tobant asbuuc ah. Ilmaha yaxaaska waxa ay sinka meesha uu ku dhamaado ku leeyihii ilig yar oo ay ku jebiyaan ukunta. Markaasna ilinggaas waa uu ka dhacaa. Ilmaha yaxaas ka waxa ay dhab ahaan u eg yihii kuwa waaweyn. Waxa ay cunaan kalluunka iyo wixii kale ee ay helaan.

dillaacaa kläcks

usbuuc/asbuuc -a en vecka

dhab -ta verklighet

wixii kale ee de andra saker som

* * *

Sida badan weerta ugu horreeysa sadarka ayaa inoo sheegta waxa uu qoraalku ka hadlayo. Weertaas ayaa loo yaqaan weerta mawduuca.

Qor weerta mawduuca ee sadarka koowaad iyo kan afraad. Waxa aan isticmaali karnaa qoraalkan si aan warbixin deg-deg ah uga helno.

Maxaa aad ka baratay yaxaaska?

Buuxi weerahan.

Awal ayaa aan ogaa in ...

sadar -ka *line, paragraph | rad,*
stycke
mawduuc -a *topic, theme | ämne,*
tema

warbixin -ta *rapport, information*

Waxa aan wax ka ogaaday in ...

Waxa kale oo aan ogaa in ...

awal *från början, tidigare, redan*

waxa kale oo *dessutom, också*

Waxa iigu xiiso badnaa ee aan ogaaday in ...

xiiso badan *intressant*

Qiyaas in uu yaxaas sagaal mitir ah yimid fasalkiinna. Immisa fasalka ka mid ah ayaa uu buuxin karaa? Cabbir xarriiq sagaal mitir dhererkeedu yahay ee fasalka.

cabbiraa *mäter*

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa & Muqdisho 2001: 101–104

Qoraalka A7 iyo Wadahadallada B5 + CA4

A7

Bob waa Biis-Koorka.

Intaanu Soomaaliya iman wuxuu joogay
Tansaaniya.

Iskuulka hoose ee Afgooye ayuu ka dhigaa.
Soomaaliya aad buu u jecel yahay.
Weliba dadka buu sii jecel yahay.
Haddana wuxuu jecel yahay togga Afgooye
agtiisa in uu ku noolaado.

Wuxuu filayaa in uu Babbaay cusub bisha
dambe cuno.

Waalidkii baa wax ay carruurtu ku ciyaarto
Ameerika uga soo dira.

Bobna wuxuu siiyaa carruurta Afgooye
joogta.

Way jecel yihiin alaabta.
Waa carruur farxanina.

intaanu + reduced subj. before he |
innan han
iman red. subj. *came* | kom
hoose lower | lägre

weliba *still, also* | *vidare, även*
tog -ga *river(bed)* | *flood(bädd)*
ag -ta *vicinity* | *närhet*

filayaa *hopes, expects* | *hoppas,*
förväntar sig

alaab -ta, pl. alaab -ha/-da *things*
| *grejer*

Bob xagguu joogay intaanu Soomaaliya
iman?
Xagguu wax ka dhigaa?
Xagguu jecel yahay in uu ku noolaado?
Bob muxuu siiyaa carruurta Afgooye joogta?

B5

- Buuggaygii ma haysaa?
- Haa, waan hayaa.
- Xagguu yaallaa?
- Wuxuu yaallaa aqalkaygii.
- Halkan kama foga. Waa garaashka basaska
agtiisa. Halkuu garaashka basaska yahay
ma taqaan?
- Maya, ma aqaan.

- ‘Comstock Avenue.’ Halkay tahay ma taqaan?
- Haa, waan aqaan.
- Dee ‘Comstock’ hoos u raac ilaa aad ‘Erie Boulevard’ gaadho. Kolkaad halkaa gaadho bidixda u baydh oo ‘Erie’ sare u raac. Garaashka basasku midigtuu ka qaban doonaa kolka aad ilaa afar akadood socoto. Aqalkaygu waa aqalka cad ee garaashka basaska ka soo hor jeeda. Kolka aad aqalka gasho midigta u baydh.
Waxaad arki doontaa makhsin ‘laba’.
- Kaasi weeye makhsinkayga. Markaad gasho waxaad arki doontaa miis weyn.
Buuggaagu miiskaasuu dul yaallaa.
- Mahadsanid.
- Adaa mudan.

makhsin -ka small room | litet rum

CA4

- Kaalaya oo gidaarrada rinjiyeeya oo saqafka daamureeya. Xamiidow, immisa qasacadood oo rinji aad haysaa?
- Wuxaan hayaa afar qasacadood.

rinji -ga paint | målarfärg
rinjiyeeyaa paints | målar
daamur -ka tar, tarmac | asfalt
daamureeyaa covers with tar |
stryker med asfalt
qasacad -da can, tin | plåtburk
rinji aad < rinji ah ayaad

Beginning in Somali (1966: 340–342, 355–356, 374–376)

Cutubka 18aad

Maxaa uu yaxaasku ugu dhex nool yahay biyaha?

Waxa aadogaatey arrimo ku saabsan yaxaaska. Hadda waxa aad akhrin doontaa sheeko ku saabsan yaxaas. Sheekadani ma aha mid run ah. Waxa sameeyay dadkii waagii hore si ay ugu macneeyaan waxyalo ay ku arkeen laakiin aysan fahmin. Sheekooyinkan waxa lagu magacaabaa "khuraafaa."

U akhriya sheekadan laba-labo. Ka dooda su'aalahan marka aad akhridaan sheekada ka dib.

*macneeyaa tolkar, förklarar, ger
mening åt
khuraafaa superstition |
vidskepelse*

Mar waqtii hore laga joogo, saaxiibka ugu fiican ee yaxaaska waxa uu ahaa bakaylaho. Aad ayaa ay isu jeclaayeen.

Maalin maalmaha ka mid ah ayaa bakaylihi booqasho ku tegey gurigii yaxaaska. Waxa ay sheekaysteen muddo dheer. Waxa ay *sheekaystaa konverserar, pratar*

noqotay waqtii dambe oo bakaylihi ayaa ka baqay in uu baxo goor mugdi ah. Dabadeed waxa uu ka codsaday yaxaaskii in uu habeenkii la baryo. Yaxaaskii waa uu ogolaaday, laakiin maadaama uu yaxaaska gurigiisii uu ahaa mid yar, waxa uu u sheegay bakaylihi in uu seexdo barandada. Markaa ayaa yaxaaskii aaday qolkii jiifka si uu u seexdo.

Laakiiin habeenkaas waxa jirtay dhaxan daran. Bakaylihi markii uu dareemay dhaxan oo uu seexan waayay, ayaa uu aad u garaacay albaabkii yaxaaska. Bakaylihi waxa uu yiri, "Fadlan iga fur albaabka. Waxaa i haya dhaxan." Laakiin yaxaaskii ma uusan maqlin. Waxa uu ku jirey hurdo dheer.

goor -ta tid
mugdi -ga mörker
codsadaa ber, begär
baryaa tillbringar natten i lugn och
ro

maadaama eftersom
barande -ha / barando -da altan,
terrass, veranda, balkong

dhaxan -ta kyla
daran hemsk
dareemaa känner, upplever
garaacaa bankar, slår

hurdo dheer djup sömn

Bakaylihi aad iyo aad buu u dhaxamooday. dhaxamoodaa fryser
Waxa uu mar kale garaacay albaabkii isaga oo qaylinaya, laakiin yaxaaskii ma uusan maqlin.

Markii yaxaaskii bakaylihi maqli waayey, waxaa ku dhashay ra'yi oo waxa uu go'aansaday in uu dab shito. Waxa uu isku

go'aansadaa bestämmer sig
isku xoqaa gnider mot varandra

xoqay laba ulood oo uu dab ka dhaliyey.
Markiiba waxa uu ka helay dabkii diirrimaad
fiican waxa uuna ka nafisay dhaxantii.

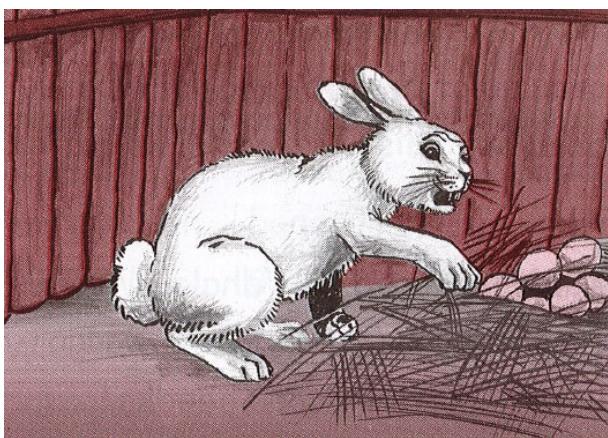
diirrimaad -ka väärme
ka nafisaa får avbrott från, får
lindring från

Hadda bakayluhu waa uu faraxsan yahay.
Laakiin muddo yar ka dib ayaa dabkii ka
dhintay. Bakaylihii ayaa isku dayey in uu
xaabo iyo ulo goobo, laakiin waa uu waayey
wax uu haabto.

haabtaa letar upp

Markaas ka dib ayaa uu bakaylihii arkay
caws engegan oo meel gees ah yaal. Isla
markiiba bakaylihii waxa uu arkay ukumo
lagu qariyey cawska hoostiisa.

engegan torr
ukun -ta (coll./sg.), pl. ukumo
ägg
qariyaa döljer, gömmer

Bakayluhuna waxa uu soo qaatay ukuntii.

Yaad u malaynaysa ukumahaas in uu lahaa?

Maadaama uu bakayluhu baahnaa waxa uu
go'aansaday in uu ukunta karsado. Waxa uu
ku karsaday dabkii. Markiiba ukumihii waa
kareen oo waxa ay noqdeen diyaar.
Bakaylihii ayaa ukumihii kulligood cunay.
Waxa uu helay casho aad u fiican. Waxaa
dhulkii qariyey qolfihii ukumaha. Markaa
bakayluhu waxa uu noqday mid diirran oo
dheregstan. Laakiin ma uusan hurdi karin.

casho kvällsmat
qolof -ta, pl. qolfo skal
diirran varm
dheregsan mätt

Ma u malaynaysaa in uu bakayluhu ahaa mid **ogsoon** *känd, bekant*
ogsoon cidda ukumaha lahayd?

Maxaa aad ugu malaynaysaa in uu bakayluhu
u seexan waayey?

Marka uu waagii beryey ayaa uu bakaylihii
cararay. Waxa uu ka baqayey yaxaaskii.

Markii uu yaxaaskii toosay, waxa uu aaday in
uu arko saaxiibkii bakayle, laakiin bakaylihii
ma uusan joogin.

Waxa dhulkii bilqanaa ukumaha qoloftoodii.

Yaxaaskii waxaa ku dhacday calool-xumo.

Markiiba yaxaaskii ayaa rabey in uu ukun
kale dhalo. Waxa uu ka baqay in uu ku dhalo
meel barandada u dhow, waayo waxa uu
ogaaday in bakaylihii uu xadi doono ukunta.

Xaggee baad u malaynaysaa in uu yaxaaskii
aaday?

Sidaas darteed waxa uu aaday meel dhoobo
leh oo webiga u dhow ee uu ku dhalo. Laakiin
waxa uu weli ka baqayey in uu bakayluhu soo
noqdo. Ka dibna waxa uu yaxaasku
go'aansaday in uu biyaha dhexdooda ku jiro
si uu u ilaashado ukumihiisa.

Waxa ay yiraahdaan taas ayaa sababtay in
uu yaxaasku ku dhex noolaado webiga.

waa -ga *dag, tid*
beryaa, beridaa *gryr*

bilqan *utspridd*

calool -sha *mage*
calool-xumo -da *sorg, bedrövelse*

xadaa *stjäl*

dhoobo -da *lera, gyttja*

ilaashadaa *bevakar, vaktar*

Ka jawaab su'aalahan

Jilayaashee ayaad ugu jeceshahay *jile -ha skådespelare*
sheekadan, yaxaaska mise bakaylaha?
Sheeg sababta.

Af-Soomaali, Fasalka 4aad, Hargeysa & Muqdisho 2001: 105–108

Qoraalka A8 iyo Wadahadallada B6 + CA5

A8

Dyuuk wuxuu ka yimid Kalifoorniya.

Afadiisuna waxay ka timid Arizona.

Waxay Soomaaliya yimaaddeen saddex
bilood horteed.

Waxay ka dhigaan iskuul Kismaayo ah.

Way jecel yihiin carruurta Soomaaliyeed.

Af Soomaaligooda ayaa carruurta ka qosliya.

Dyuuk walaashiina waxay ku jirtaa Biis
Koorka.

Waxay ka shaqeysaa sida loo hagaajiyo
nolosha dadka Ameerikada Koonfureed
ku nool.

Af Isbaanishkeeda ayaa saaxiibbadeed ka
qosliya.

Iyada aad bay u jecel yihiin.

Carruurta Soomaaliyeedna Dyuuk iyo
afadiisa way jecel yihiin.

Xagguu Dyuuk ka yimid?

Afo ma leeyahay?

Xaggay ka dhigaan?

Maxaa ka qosliya carruurta Soomaaliyeed?

Walaashii xaggay ka shaqeysaa?

Luuqadda Isbaanishka immisa waddan baa
ku hadla?

afo -da spouse wife | hustru, fru

ka qoosliyaa sth. makes sb. laugh |
ngt får ngn att skratta

hagaajiyyaa arranges, fixes |
ordnar, fixar

Isbaanish -ka Spanish | spanska

B6

– Waxaan doonayaa inaan telefoon diro ee
xagguu telefoonku yahay ma taqaan?

dabaq -a floor | våning

– Telefoon baa ah dabaqa saddexaad
daaqadda agteeda ah. Kolkaad dabaqa
saddexaad gaadho saddex albaab dhaaf,
dabeetona bidixda u baydh. Laba albaab

- oo kale soco, haddana bidixda u baydh.
 Waxaad ku arki doontaa telefoonka
 daaqadda hoosteeda. Toban senti ma   **senti -ga** *cent | cent*
 haysataa?
 – Maya, ee maad ii sarrifi shan iyo   **sarrifaa** *changes | växlar*
 labaatankan senti?
 – Haa.
 – Mahadsanid.

CA5

- Suga! Foostooyinkaa ha qaadina. Maxaa ku   **foosto -da** *barrel | tunna, fat*
 jira?
 – Daamur baa ku jira.
 – Waa hagaag. Kaaryoonayaashaa saara!   **kaaryoone -ha = gaari-gacan -ka**
    wheelbarrow | skotkärra

Beginning in Somali (1966: 342–344, 357–358, 377–380)